

Sonja Rusi

EEA-perheenjäseniä koskeva viisumikäytäntö ja sen ongelmat

EEA-perheenjäseniä koskeva viisumikäytäntö ja sen ongelmat

Sonja Rusi
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Liiketalouden yksikkö
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, Oikeus ja hallinto

Tekijä(t): Sonja Rusi

Opinnäytetyön nimi: EEA-perheenjäseniä koskeva viisumikäytäntö ja sen ongelmat

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Syksy 2016

Sivumäärä: 45+8

Opinnäytetyöni aiheena oli EEA-perheenjäseniä koskeva viisumikäytäntö sekä siinä esiintyvät mahdolliset ongelmatilanteet. Sain idean opinnäytetyöni aiheesta tehdessäni harjoittelua Suomen Lontoon-suurlähetystössä syksyllä 2015. Harjoitteluni aikana koin, että EEA-perheenjäseniä koskeva viisumiprosessi miellettiin ajoittain hankalaksi sekä aikaa vieväksi. Työni tarkoituksena on tutkia aiheuttaako viisumiprosessi ongelmatilanteita ja jos, mistä ne tilanteet johtuvat.

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmiä ovat lainoppi sekä laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus suoritettiin teemahaastatteluin Suomen Lontoon-suurlähetystön konsulaatin virkailijoille sekä konsulille. Lisäksi haastattelin Ruotsin Lontoon-suurlähetystön viisumivirkailijaa näkökulman laajentamiseksi. Työni keskeisimpiä lähteitä ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta, vapaan liikkuvuuden direktiivi, ulkomaalaislaki, ulkoasiainministeriön sisäiset lähteet sekä Euroopan komission internetsivut.

EEA-perheenjäsenellä tarkoitetaan opinnäytetyössäni EU:n kansalaisten, ETA-maiden kansalaisten ja Sveitsin kansalaisten perheenjäsentä, jolla on velvollisuus hankkia viisumi matkustaessaan Schengen-alueella. Vapaa liikkuvuus takaa unionin kansalaiselle oikeuden tulla kolmannelta maasta kotoisin oleva perheenjäsen toiseen EU- jäsenvaltioon silloin, kun perheenjäsen joko matkustaa hänen kanssaan tai seuraa häntä. Unionin kansalaisen perheenjäseneltä vaaditaan maahantuloa varten voimassa oleva passi. Passin lisäksi perheenjäseneltä voidaan edellyttää viisumia siinä tapauksessa, että hän on kotoisin sellaisesta maasta, josta kotoisin olevalta henkilöllä edellytetään neuvoston asetuksen mukaan viisumia.

Opinnäytetyön johtopäätöksinä voidaan todeta, että EEA-perheenjäsenten viisumiprosessi on selkeä ja yksinkertainen silloin, kun mitään poikkeavaa ei ilmene. Haastatteluiden myötä kuitenkin selvisi, että EEA-perheenjäsenten viisumiprosessin koettiin aiheuttavan eniten ongelmatilanteita konsulaatin työssä. Hankalat tilanteet johtuivat usein maiden välisistä tulkinta- sekä käytäntöeroista. Muita prosessiin liittyviä konsulaattia työllistäviä tilanteita olivat lumeavioliittoepäilyt, viisumishoppaus sekä Britanniassa myönnetty EEA-perheenjäsenen oleskeluluvat.

Asiasanat: Schengen-alue, vapaa liikkuvuus, Schengen-viisumi, EEA- perheenjäsen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Option of Law and Administration

Author(s): Sonja Rusi

Title of thesis: Visa practice and the related problems regarding EEA family members

Supervisor(s): Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016 Number of pages: 45+8

The aim of this thesis was to study Visa process within EEA family members and figure out if the process involves any practical difficulties. The idea for this thesis engaged when completing the practical training in the Embassy of Finland in London. It became evident that the visa process of EEA family members was at times very difficult and time-consuming. The aim of this work was to study whether the visa process causes problematic situations and if it does, what is it that causes these situations from the viewpoint of the Embassy of Finland in London.

The research methods consisted of jurisprudence and qualitative survey, which was carried out by conducting theme interviews with the consular officers and consular. In order to gain a wider perspective of the topic, a visa officer from the Swedish Embassy was interviewed. The main sources in this thesis comprised the visacode, the Directive of the Freedom of Movement, Aliens Act, the internal sources of Foreign Ministry and the websites of the European Commission.

In this thesis an EEA family member refers to a family member of a Swiss citizen, EEA citizen or EU citizen with the responsibility to apply a visa when travelling to the Schengen area. To make it easier to study the topic some basic terms were listed and explained at the beginning of the work. Such terms included were Schengen Area, EU citizenship and Freedom of Movement. Furthermore, as understanding the full process is essential, the normal process for applying the visa was explained.

During the interviews the main problems were defined. Those problematic situations were explained on chapter five. In brief, the visa process of EEA family members is a clear and simple process if nothing extraordinary shows up. The main challenges involved the understanding regulations differently, the definition of family member, fake marriages, visa shopping and the British residence permit cards for EEA family members.

Keywords: Schengen area, freedom of movement, Schengen visa, EEA family member

LYHENTEET

EEA European Economic Area

ETA Euroopan talousalue

EU Euroopan unioni

HE Hallituksen esitys

SEUT Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus

SIS Schengenin tietojärjestelmä

Vapaan liikkuvuuden direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi Euroopan unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella

VIS Visa information system

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	6
2.	TAUSTAA.....	9
2.1	Schengen-alue.....	9
2.2	Euroopan unionin kansalainen	12
2.3	Vapaa liikkuvuus.....	13
3.	SHENGEN-VIISUMI	15
3.1	Mitä Schengen-viisumilla tarkoitetaan	15
3.2	MISSÄ TILANTEISSA VIISUMIA ANOTAAN.....	16
3.3	Millaista viisumia on mahdollisuus hakea	17
3.4	VIS- järjestelmä	18
4.	VIISUMIEN MYÖNTÖPERUSTEET	19
4.1	Viisumihakemus ja sen jättäminen	19
4.2	Päätöksenteko	21
4.3	Muutoksenhaku	23
5.	EEA-PERHEENJÄSENIÄ KOSKEVA VIISUMIKÄYTÄNTÖ	24
5.1	Määritelmät	24
5.2	EEA- perheenjäseniä koskeva viisumimenettely ja erityispiirteet	25
5.3	EEA- perheenjäsenen oleskelulupa.....	27
6.	EEA-PERHEENJÄSENIÄ KOSKEVAN VIISUMIKÄYTÄNNÖN ONGELMATILANTEET	29
6.1	Tutkimuksesta.....	29
6.2	Tulkintaerot.....	30
6.3	Perheenjäsenen määritelmä.....	32
6.4	Lumeavioliittoepäily	33
6.5	Viisumishoppaus.....	34
6.6	Britanniassa myönnettävä EEA- perheenjäsenen oleskelulupa	35
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8.	POHDINTA.....	38
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Idean opinnäytetyöni aiheesta sain tehdessäni opintoihini kuuluvaa korkeakouluharjoittelua Lontoon Suomen-suurlähetystön konsuliyksikössä. Työtehtäviini kuului päivittäin työskentely viisumaiden parissa. Harjoitteluni aikana huomasin, että EEA-perheenjäseniä koskevaan viisumikäsittelyyn sisältyi paljon kysymyksiä, joihin ei osattu aina vastata edes ylemmältä tasolta. Mielestäni EEA-perheenjäseniä koskevat viisumit ja niiden käsittely koettiin työpaikalla ongelmallisiksi ja epäselviksi. Raportin olen kirjoittanut tehdessäni yleisharjoittelua Suomen Lontoon-suurlähetystössä. Olen käyttänyt lähteinäni suurlähetystöltä käyttööni saamia tietolähteitä viisumeita koskien. Tutkimus pohjautuu suurimmalta osin Suomen Lontoon-suurlähetystössä tehtyihin haastatteluihin. Harjoitteluni aikana saamani tietoperusta sekä tutkimustulosten ennako-oletukset ovat vaikuttaneet olennaisesti työhöni.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia Schengen viisumien ja EEA-perheenjäsenelle myönnettävien viisumien myöntöprosessia ja myöntöperusteita sekä tutkia millaisia ongelmatilanteita EEA-perheenjäseniä koskeva viisumikäytäntö on aiheuttanut ja mistä ne johtuvat.

Tutkimukseni on lainopillinen tutkimus. Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Tutkimukseni tueksi olen tehnyt teemahaastattelut Suomen Lontoon-suurlähetystön konsuliyksikön henkilökunnalle sekä yhdelle Ruotsin Lontoon-suurlähetystön konsulaatin työntekijälle. Haastattelujen tarkoituksena on ollut selvittää, onko EEA-perheenjäseniä koskevassa viisumikäsittelyssä ilmennyt konsulaattien henkilökunnan mielestä ongelmia ja millaisia ongelmat ovat heidän kokemansa mukaan olleet.

Tarkoitukseni oli rajata aiheeni mahdollisimman tarkasti ja opinnäytetyöni aiheen kannalta relevantisti. Opinnäytetyöni ei tule esittelemään Schengen-aluetta, -sopimusta tai -yhteistyötä tarkasti. Schengen-alue tullaan esittelemään ainoastaan johdatuksena aiheeseen. Opinnäytetyöni ulkopuolelle olen jättänyt perheenjäsenille myönnettävien oleskelulupakorttien myöntöperusteet, lentokenttien kauttakulkuviisumit ja niiden tarkemmat myöntöperusteet, alueellisesti rajoitetut viisumit sekä kolmansien maiden kanssa tehdyt viisumisopimukset. Opinnäytetyöni tarkoituksena on keskittyä normaaleihin niin sanottuihin C-viisumeihin ja niiden myöntöprosessiin sekä EEA-perheenjäsenten viisumiprosessiin.

EEA- perheenjäsenellä opinnäytetyössäni tarkoitetaan EU:n kansalaisten, ETA-maiden kansalaisten ja Sveitsin kansalaisten perheenjäsentä, jolla on velvollisuus hankkia viisumi matkustaessaan Schengen-alueella (Ulkoasiainministeriö 2015b, viitattu 22.3.2016). Aiheen kannalta relevanttia on myös selittää perheenjäsenen määritelmä. Suomen kansalaisen perheenjäsenenä pidetään ulkomaalaislain 30.4.2004/301 mukaan Suomessa asuvan henkilön aviopuolisoa sekä alle 18-vuotiasta lasta. Siinä tapauksessa, että Suomessa asuva henkilö on alle 18-vuotias lapsi, perheenjäsenenä pidetään hänen huoltajaansa. Perheenjäsen on myös samaa sukupuolta oleva puoliso, silloin kun parisuhde on rekisteröity. Perheenjäseneksi rinnastetaan myös avopuoliso, silloin kun pariskunta on asunut yhdessä vähintään kaksi vuotta. Asumisaikaa ei edellytetä silloin, jos pariskunnalla on yhteinen lapsi tai heidät tulee katsoa perheenjäseniksi jostain muusta painavasta syystä. (Ulkomaalaislaki 4:37 §.)

Schengen-maissa viisumit myönnetään yhdenmukaisella tavalla noudattaen sitä, mitä Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston asetuksessa yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta säädetään. Viisumisäännöstössä on tarkoin säädetty, kuinka ja millä edellytyksellä viisumeita voidaan myöntää. Viisumisäännöstössä on myös lueteltuna niiden kolmansien maiden kansalaiset, jotka viisumia tarvitsevat matkustaessaan kolmanteen maahan. (EUR-lex 2014, viitattu 19.3.2016.) Näiden kolmansien maiden kansalaisia, jotka ovat jonkun EEA- jäsenmaan kansalaisen perheenjäseniä, koskee helpotettu viisumikäytäntö. Tämä niin sanottu EEA-perheenjäseniä koskeva viisumikäytäntö, on jossain määrin hankala käytäntö. Opinnäytetyöni aiheena on tarkastella EEA-perheenjäseniä koskevasta viisumikäytännöstä aiheutuvia kysymyksiä. Raporttini tarkoituksena on kartoittaa menettelystä aiheutuvia ongelmia ja tuoda ne esille, ei löytää niihin ratkaisuja.

Opinnäytetyöni toisessa luvussa olen pyrkinyt taustoittamaan aiheittani ja esittelemään aiheeseen liittyviä tärkeitä aiheita lyhyesti, jotta lukijan olisi myöhemmin helpompi sisäistää opinnäytetyöni aihe. Toisen kappaleen ensimmäisessä alaluvussa kerron lyhyesti Schengen-alueesta. Toisessa alaluvussa avaan tarkemmin Euroopan unionin kansalaisen käsitettä ja kolmannessa alaluvussa vapaan liikkuvuuden käsitettä. Kolmannessa luvussa esittelen tarkemmin mitä tarkoitetaan Schengen-viisumilla, milloin viisumia anotaan ja millaista viisumia hakijan on mahdollista anoa. Neljännessä luvussa esittelen viisumeiden myöntöperusteita. Viides luku avaa lukijalle, kuinka normaali viisumi ja EEA-perheenjäsenen viisumit eroavat toisistaan ja mikä merkitys tällä erolla on viisumien myöntöprosessiin. Viidennessä luvussa kerron myös hiukan EEA-perheenjäsenten oleskelulupakorteista. Kuudenteen lukuun olen sijoittanut haastattelujen pohjalta saamaani tutkimusaineistoa.

Luvussa pyrin analysoimaan tuloksia sekä tuomaan esille tutkimukseni tulokset. Luvun tarkoituksena on vastata opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin: Onko EEA-perheenjäseniä koskevassa viisumikäytännössä ilmennyt ongelmia? Millaisia mahdolliset ongelmat ovat ja mistä ne johtuvat? Seitsemäs kappale tiivistää tutkimukseni ja siitä tekemäni analyysin tulokset johtopäätökseksi. Kahdeksas kappale on pohdinta, jonka jälkeen löytyvät työni lähteet ja liitteet.

2 TAUSTAA

2.1 Schengen-alue

Schengen-alue ja Schengen-yhteistyö ovat lähtöisin vuonna 1985 solmitusta Schengenin sopimuksesta. Schengen-alueella tarkoitetaan jäsenvaltioiden muodostamaa aluetta, jossa henkilöiden vapaa liikkuvuus on taattu. Sopimuksella on ollut tarkoitus poistaa kaikki maita erottavat sisäraajat ja luoda niiden tilalle yhtenäinen ulkoraja. Schengen-alueeseen kuuluvat valtiot soveltavat yhtenäistä menettelyä turvapaikanhakijoihin, viisumeihin ja rajavalvontaan. Schengenin sopimuksen tuoma yhteistyö on sisällytetty Amsterdamin sopimuksella Euroopan unionin lainsäädäntöön. Osa Schengen-yhteistyöhön osallistuneista maista ei ole kuitenkaan halunnut luopua rajavalvonnastaan tai ne eivät ole täyttäneet Schengen-säännösten sovellukseen vaadittuja ehtoja, eivätkä ole mukana Schengen-alueessa. (Eur-lex 2009, viitattu 6.3.2016.) Tällä hetkellä Schengen-alueeseen kuuluu 26 valtiota, joista 22 on Euroopan unionin jäsenmaita. Euroopan unionin valtioista Iso-Britannia, Irlanti, Romania, Bulgaria, Kroatia ja Kypros ovat ainoita Schengen-alueeseen kuulumattomia valtioita. (European commission, 4.) Suomi on muiden Pohjoismaiden kanssa aloittanut Schengen-sopimuksen soveltamisen 25.3.2001 alkaen (Raitio J. 2010, 501). Schengen-alueen havainnollistamiseksi olen lisännyt raporttiini kartan Schengen-alueesta.

Kuva 1. Schengen-valtiot (Eurooppa tiedotus 2016, viitattu 22.3.2016)

Karttaan on merkitty vihreällä vuonna 2016 Schengen-alueeseen kuuluvat valtiot. Suomi on muiden pohjoismaiden kanssa aloittanut Schengen-sopimuksen soveltamisen 25.3.2001 alkaen (Rai-
tio J. 2010, 501).

Schengen-yhteistyö rakentuu tiettyjen keskeisten sääntöjen varaan, joita sopimuksen allekirjoitta-
neiden valtioiden tulisi noudattaa. Sääntöjen mukaan valtioiden sisärajoilla henkilötarkastukset tu-
lee lopettaa ja EU:n jäsenvaltioiden ulkorajoja ylittäviin henkilöihin tulisi soveltaa samoja sääntöjä.
Schengenin sopimus edellyttää myös, että viisumeita ja maahantulolupia koskevat säännöt tulee
olla yhdenmukaiset sopimuksen allekirjoittaneissa valtioissa. Sääntöjen mukaan myös poliisiyh-

teistyötä tulee maiden välillä yhtenäistää, ja samalla tehostaa valtioiden välisiä oikeudellista yhteistyötä nopeutetun luovutusmenettelyn ja rikostuomioiden täytäntöönpanon siirron avulla. Schengen-säännöt edellyttävät myös Schengenin tietojärjestelmän käyttöönottoa ja kehittämistä. (Eur-lex 209, viitattu 6.3.2016.)

Schengenin tietojärjestelmällä (SIS) tarkoitetaan rajavalvontaa helpottavaa tietojärjestelmää, jonka avulla rajavalvonta ja oikeusviranomaiset saavat käyttöönsä tietoja henkilöistä ja tavaroista. (Eur-lex 2009, viitattu 6.3.2016.) SIS:in eli Schengen-tietojärjestelmän tavoitteena on turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen Euroopan unionin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella. Nykyään käytössä on toisen sukupolven SIS-järjestelmä. SIS-järjestelmää ja sitä koskevaa asetusta sovelletaan kolmansien maiden kansalaisten tietojen tallentamiseen sekä tietojen käsittelyyn ja vaihtoon. Tietoja vaihdetaan muun muassa henkilön maahantuloa seurattaessa tai maahantulon epäämisen yhteydessä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus toisen sukupolven Schengen-tietojärjestelmän perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä 1987/2006 1-2 §)

Opinnäytetyöni aihe liittyen Schengen-alueella myönnettäviin viisumeihin sivuaa tällä hetkellä valtamediassa pinnalla olevia ajankohtaisia aiheita. Pakolaiskriisin siivittämänä Euroopan unionin valtiot etsivät järkeviä ratkaisua pakolaisten tulvaan. Samalla ihmisiä puhuttaa Euroopassa viime aikoina kasvanut terroriuhka. Pariisin ja Brysselin järkyttävien terrori-iskujen jälkeen ihmisiä kauhistuttaa ajatus pakolaisten joukkoon soluttautuneista Isiksen taistelijoista. Terrorismin pelko ja pakolaiskriisi on ajanut joitain Schengen-jäsenvaltioita ryhtymään toimiin ja sulkemaan rajojaan. Schengenin sopimuksen keskeinen sisältö määrää, että henkilöiden rajatarkastus Schengen-valtioiden sisärajoilla lakkautetaan ja samalla yhdenmukaistetaan yleissopimuksessa määriteltyjen tarkastusten tekemistä Schengenin ulkorajoilla (Sisäasiainministeriö & Ulkoasiainministeriö, 1). Rajojen sulkemisen myötä EU:ssa on herännyt keskustelu Schengenin tulevaisuudesta. Jos Eurooppa alkaa tästä lähtien sulkemaan sisärajojaan, se voisi pahimmillaan tarkoittaa loppua pitkään rakennetulle Schengen-yhteistyölle. Schengen-alueesta luopuminen ei tulisi kuitenkaan olemaan helppoa, eikä halpaa. Saksalaisen Bertelsmann-säätiön arvioiden mukaan EU-maille koituisi Schengen-rajojen sulkemisesta vähintään 470 miljardin euron menetykset kymmenessä vuodessa (Yle uutiset 2016, viitattu 20.3.2016). Myös Britannia äänesti EU-erosta tänä kesänä. Eroa puoltavan päätöksen jälkeen on vielä epäselvää, kuinka Britannia aikoo jatkossa toimia (Gov.uk 2016b, viitattu 28.9.2016).

Schengen-viisumeita koskeva tutkimus oli mielestäni mielenkiintoista kirjoittaa juuri Britannian näkökulmasta siksi, että tällä hetkellä maa on osa Euroopan unionia mutta se ei kuitenkaan ole

Schengen-valtio. Iso-Britannian lisäksi muita EU-valtioita, jotka eivät kuulu Schengen-alueeseen ovat Irlanti, Bulgaria, Kypros, Kroatia ja Romania. (Ulkoasiainministeriö 2015a, viitattu 20.9.2016.) Vapaata liikkuvuutta koskevan direktiivin mukaan EU:n kansalaisella on oikeus oleskella toisessa jäsenvaltiossa 90 päivää 180 päivän aikana ilman minkäänlaista sidettä kyseiseen valtioon. Ainut edellytys, jota oleskeluun vaaditaan, on voimassa oleva passi tai henkilökortti (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi Euroopan unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella 2003/38/EY 6.1§).

Perheenjäsen, joka ei ole EU-kansalainen voi tarvita viisumia matkustaessaan Schengen-alueella (Sinun Eurooppasi 2016, viitattu 21.9.2016). Jos perheenjäsenellesi on kuitenkin myönnetty oleskelupa esimerkiksi Suomeen, oikeuttaa lupa Schengen-alueella matkustamiseen enintään 90 päivän ajan minkä tahansa 180 päivän aikana (Maahanmuuttovirasto 2016, viitattu 21.9.2016). Myös Iso-Britannia myöntää perheenjäsenille lupia oleskella iso-Britannian alueella (Gov.uk 2016a, viitattu 5.4.2016). Britannian EEA- perheenjäsenille myönnettävän oleskeluluvan ei voida silti katsoa olevan samassa asemassa kuin vastaavien Schengen-maissa myönnettyjen oleskelulupien. Britanniassa myönnetty perheenjäsen ei ainakaan tällä hetkellä takaa viisumivapaata matkustusta Schengen-alueella, vaikka Euroopan parlamentin ja neuvoston antaman liikkumisvapautta koskevan direktiivin mukaan voimassa oleva perheenjäsenen oleskelulupakortti vapauttaa matkustavan henkilön viisumivelvollisuudesta. (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 5:2 §.) Käytännössä perheenjäsen voi siis joutua anomaan viisumia matkustaessaan EU:n alueella ainoastaan niissä valtioissa, jotka eivät kuulu Schengen-alueeseen.

2.1 Euroopan unionin kansalainen

Jokaisella Euroopan unionin jäsenmaan kansalaisella on automaattisesti myös Euroopan unionin kansalaisuus. EU- kansalaisuus on eräänlainen täydennys jäsenvaltion kansalaisuuteen. EU-kansalaisuus ei kuitenkaan korvaa jäsenmaan kansalaisuutta. Euroopan unionin kansalaisuus myönnetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti jokaiselle EU-kansalaiselle. (SEUT 2012/C 326/01 20.1§).

Unionin kansalaisuus otettiin käyttöön Maastrichtin sopimuksella. Unionin kansalaisuuden tavoitteena oli tuolloin jäsenvaltioiden kansalaisten oikeuksien ja etujen suojan turvaaminen. Silloisen

EY-sopimuksen toiseen osaan sisällytettiin lisää määräyksiä koskien unionin kansalaisuutta. Sopimukseen sisällytettiin myös unionin kansalaisille kuuluvat oikeudet. Unionin kansalaisen oikeuksiin kuuluu oikeus liikkua vapaasti ja oleskella jäsenvaltion alueella. Unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa sekä asuinjäsenvaltionsa kunnallisvaaleissa. Unionin kansalaisella on oikeus diplomaatti- ja konsuliapuun sekä oikeus vedota Euroopan parlamenttiin. Unionin kansalaisella on myös oikeus käännyä Euroopan oikeusasiamiehen puoleen. Myöhemmin Lissabonin sopimuksella on päätetty unionin kansalaisten oikeudesta erityisen kansalaisuusaloitteen tekemiseen. (Ojanen 2010, 150.) Euroopan perusoikeussopimukset ja päätökset oikeuttavat unionin kansalaiset myös opiskeluun, työskentelyyn, ammatin harjoittamiseen tai yrityksen perustamiseen toisessa jäsenvaltiossa ilman työlupaa tai viisumia (Euroopan komissio 2011, viitattu 3.3.2016).

2.2 Vapaa liikkuvuus

Vapaa liikkuvuus on yksi Euroopan unionin keskeisimmistä periaatteista. Vapaalla liikkuvuudella tässä yhteydessä viitataan erityisesti henkilöiden ja työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen EU:n sisällä. Henkilöiden oikeus vapaaseen liikkuvuuteen unionin alueella perustuu vuonna 1992 solmittuun Maastrichtin sopimukseen. Vapaan liikkuvuuden rakentaminen Eurooppaan on ollut pitkä prosessi, joka aloitettiin Schengenin sopimuksen mukaisesti vaiheittaisella sisärajojen poistamisella. Vapaasta liikkuvuudesta säädetään direktiivissä 2003/38/EY. (Euroopan parlamentti 2016, viitattu 3.3.2016.)

Euroopan unionin kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään on oikeus vapaaseen liikkuvuuteen Euroopan unionin sisällä tietyin ehdoin (Euroopan komissio 2016b, viitattu 3.3.2016). Vapaata liikkuvuutta koskevan direktiivin mukaan EU:n kansalaisella on oikeus oleskella toisessa jäsenvaltiossa kolme kuukautta ilman minkäänlaista sidettä kyseiseen valtioon. Ainut edellytys, jota oleskeluun vaaditaan, on voimassa oleva passi tai henkilökortti (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 6.1§). Direktiivin mukaan yli kolme kuukautta ylittävä oleskelu edellyttää kuitenkin maassa oleskelun syyn selvittämistä sekä tiettyjä hallinnollisia toimia. (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 7.3 §). EU:n kansalaisella on myös oikeus hakea pysyvää oleskelulupaa toisesta EU-jäsenvaltiosta, silloin kun oleskelu on kestänyt yhtäjaksoisesti viisi vuotta. (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 16.1§). Vapaa liikkuvuus takaa unionin kansalaiselle oikeuden tuoda kolmannesta maasta kotoisin oleva perheenjäsen

toiseen EU- jäsenvaltioon, silloin kun perheenjäsen joko matkustaa hänen kanssaan, tai seuraa häntä. (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 4.1§.)

Euroopan unionin kansalaisen oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ei tule kuitenkaan sekoittaa Schengen-alueen sisärajojen poistamiseen. Schengen-valtioita koskee yhtenäinen viisumi- ja oleskelulupa politiikka, jota maiden tulee noudattaa. Schengenin sopimuksen perusteena on ollut luoda alue, jolla on vain yksi ulkoraja. Sen seurauksena rajatarkastukset sisärajoilta on poistettu ihmisten ja tavaroiden liikkuvuuden helpottamiseksi. (European commission, 4.) Euroopan unionin kansalaisena henkilöllä on kuitenkin oikeus matkustaa ja asua toisessa EU-maassa ilman viisumia tai oleskelulupaa. Tämä oikeus koskee myös niitä Euroopan unionin valtioita, jotka eivät ole osa Schengen-aluetta. Henkilöiden vapaata liikkuvuutta sovelletaan Euroopan unionin lisäksi Euroopan talousalueeseen kuuluvissa Norjassa, Islannissa ja Liechtensteinissa. Sveitsin kanssa Euroopan unionilla on voimassa erillinen henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus. (Raitio J. 2010, 497.)

3 SHENGEN-VIISUMI

3.1 Mitä Schengen-viisumilla tarkoitetaan

Kolmansien maiden kansalaisilta voidaan vaatia maahantulon edellytyksenä voimassa olevaa matkustusasiakirjaa tai rajanylitykseen oikeuttavaa asiakirjaa tai voimassa olevaa viisumia tai oleskelulupaa. Lisäksi kolmannen maiden kansalaisten tulee näyttää toteen suunnitellun matkan tarkoitus ja että hänen varansa ovat riittävät matkan tekemiseen sekä todistaa, että varat ovat laillisesti hankitut. Maahantulon edellytyksenä on myös, että henkilöä ei ole määrätty maahantulkieltoon Schengen-tietojärjestelmässä (SIS) eikä muissa kansainvälisissä tietokannoissa. Lisäksi henkilön tulee pystyä todistamaan, ettei hän vaaranna jäsenvaltion yleistä järjestystä, sisäistä turvallisuutta, kansanterveyttä eikä kansainvälisiä suhteita. (Raitio 2016, 495.)

Schengen-viisumilla tarkoitetaan matkustusdokumenttia, joka haetaan toimivaltaiselta viranomaiselta Schengen-alueella matkustusta varten. 26 maan muodostama Schengen-alue takaa sen kansalaisille vapaan liikkuvuuden. (Schengen visa info 2015, viitattu 6.3.2016.) Schengen-alueen jäsenvaltiot noudattavat yhdenmukaisia viisumi- ja oleskelulupasääntöjä. Jokaisessa jäsenvaltiossa viisumi tulisi myöntää Schengen-sääntöjä noudattaen yhdenmukaisella tavalla. Vuonna 1997 Schengen-yhteistyö sisällytettiin osaksi Euroopan unionin lainsäädäntöä. (Eur-lex 2009, viitattu 6.3.2016.)

Schengen-viisumiasioiden käsittelyyn sovelletaan yhteisön viisumisäännösten laatimisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Viisumisäännöstö on ratifioitu myös osaksi Suomen lainsäädäntöä ja ulkomaalaislakia. (Ulkomaalaislaki 3:17§.) Schengen-viisumista ja sen myöntöperusteista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa viisumisäännösten laatimisesta 810/2009.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 810/2009, mukaan Schengen-viisumilla tarkoitetaan

Jäsenvaltion myöntämää lupaa, joka tarvitaan:

- a) jäsenvaltioiden alueen kautta tapahtuvaan kauttakulkuun tai jäsenvaltioiden alueella oleskeluun, jonka on tarkoitus kestää enintään - - 90 päivää minkä hyvänsä - - 180 päivän aikana ensimmäisestä maahantulosta jäsenvaltioiden alueelle;
- b) kauttakulkuun jäsenvaltioiden lentokenttien kansainvälisen alueen kautta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 2.2§.)

Henkilöt, joille on myönnetty viisumi, johonkin Schengen-valtioon voivat matkustaa Schengen – alueella ilman erillistä viisumia toisiin Schengen-valtioihin. Henkilö, jolle viisumi on myönnetty, voi oleskella Schengen-alueella ilman oleskelulupaa sen ajan, joka on merkitty hänen viisumiinsa. (Raitio 2016, 497.)

3.2 Missä tilanteissa viisumia anotaan

Schengen-viisumia voidaan vaatia joiltain Euroopan unionin ulkopuolelta tulevilta kansalaisilta, joilla on aikomus matkustaa Schengen-alueelle. EU:lla on yhtenäinen lista niiden valtioiden kansalaisista, joilta viisumia vaaditaan. Joidenkin valtioiden kansalaisilta voidaan vaatia myös lentokenttien kauttakulkuviisumia niissä tapauksissa, kun henkilö on matkustamassa jonnekin Schengen-valtioon kansainvälisen lentokentän kautta. (European commission 2016b, viitattu 6.3.3016.) Suomen lainsäädännön mukaan viisumia Suomeen ei tarvitse Unionin kansalainen tai häneen rinnastettava henkilö, joka omistaa Suomessa hyväksytyyn matkustusasiakirjan. Viisumia tarvitsevista henkilöistä noudatetaan sitä, mitä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella annettulla viisumisäännöllä säädetään. (Ulkomaalaislaki 3:18§.) Euroopan unionin kansalaisten lisäksi Euroopan talousalueen kansalaiset ovat vapaita viisumivapaisuudesta viisumivapautussopimusten ja Pohjoismaisen passitarkastussopimuksen perusteella (Kuosma 2004, 212).

Pääsääntöisesti Schengen-viisumia anotaan sen valtion konsulaatista, johon vierailu kohdistuu. Jos matka kohdistuu useampaan kuin yhteen Schengen-valtioon, tulee viisumia anoa siitä valtiosta, jossa aiotaan viettää eniten aikaa tai johon matkan tarkoitus ensisijaisesti kohdistuu. Jos vierailu on kussakin valtiossa yhtä pitkä tai pääasiallista kohdetta ei pystytä määrittelemään, viisumia haetaan sen valtion konsulaatista, johon aiotaan matkustaa ensin. Hakemus tulee jättää vähintään 15 päivää ennen matkan alkua. Viisumia voi anoa aikaisintaan 3 kuukautta ennen kuin matka olisi tarkoitus tehdä. (European commission 2016a, viitattu 6.3.3016.)

Schengen-viisumi voidaan myöntää yhtä, kahta tai useaa matkaa varten. Viisumi voidaan pisimmillään myöntää viideksi vuodeksi. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 24.1 §.) Viisumi oikeuttaa matkustamiseen ja Schengen-alueella oleskeluun 90 päivän ajan 180 päivän ajanjakson aikana. (European commission, 8)

Viisumin voimassaoloaikaa sekä kestoja tulee ennen päätöksentekoa harkita hakemuskohtaisesti. Viisumia myönnettäessä konsulaatin tulee tarkistaa, että maahantulon edellytykset täyttyvät ja samalla tehdä riskiarviointia. Riskiarvioinnilla pyritään rajaamaan pois hakijat, joiden kohdalla paluuehto ei täyty tai on syytä epäillä, ettei hakija ole palaamassa takaisin lähtömaahan. Lisäksi pyritään estämään myös tilanteita, joissa hakija matkustaa viisumilla muihin Schengen-maihin, kuin siihen, johon viisumi on myönnetty. Useampaan maahantuloon oikeuttava viisumi voi olla voimassa kuudesta kuukaudesta viiteen vuoteen. Konsulaatti harkitsee viisumin voimassaoloaikaa hakijan aikaisemman viisumihistorian ja hänen henkilökohtaisten tarpeidensa perusteella. Hakijan tulee anomuksessaan perustella aikomuksensa matkustaa usein tai säännöllisesti, jotta viranomaisille käy selväksi syy harkita useampaan matkaan oikeuttavaa viisumia. Syitä, joiden perusteella viisumia voidaan harkita myönnettäväksi pidemmäksi aikaa ovat hakijan aiomukset matkustaa toistuvasti Schengen-valtioon esimerkiksi ammatillisesta tai perhesyistä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 24.2§.)

3.3 Millaista viisumia on mahdollisuus hakea

Viisumisäännöstön mukaan viisumia tarvitsevalla henkilöllä on mahdollisuus hakea itselleen normaalia short stay- viisumia tai lentokentän kauttakulkuviisumia. Lyhytaikaisella short stay- viisumilla tarkoitetaan normaalia Schengen-alueella matkustamiseen tarvittavaa viisumia, joka oikeuttaa 90 päivän kestäväan oleskeluun 180 päivän aikana. Lyhytaikaista Schengen-viisumia koskevat säännöt ovat yhtenäiset Schengen-alueella. Silloin, kun oleskelu ylittää 90 päivää, kyseessä on pidempiaikainen viisumi. Pidempiaikaisista viisumeista valtiolla on oikeus määrätä kansallisella tasolla. (Council of European union 2015, 8.) Suomi ei myönnä pitkäaikaisia viisumeita. Hakija voi halutesaan anoa Suomen oleskelulupaa.

Joissain tapauksissa henkilö voi joutua hankkimaan lentokentän kauttakulkuviisumin matkustaessaan jäsenmaissa sijaitsevien kansainvälisten lentokenttien kautta. Schengen-alueella on yleisesti

määritelty ne kansalaisuudet, joilta lentokentän kauttakulkuviisumi vaaditaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 3.1§.) Jäsenvaltioilla on oikeus äkillisen massiivisen maahanmuuton yhteydessä edellyttää myös muilta kuin listatuilta kansalaisuuksilta lentokentän kauttakulkuviisumia, heidän kulkiessaan lentokenttien kansainvälisen alueen kautta. Jäsenvaltion tulee luonnollisesti tiedottaa komissiota ennen tällaisten päätösten voimaantuloa sekä niitä peruutettaessa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 3.2§.)

3.4 VIS- järjestelmä

VIS eli visa information system on luotu rajakontrollin tehostamiseksi. VIS- järjestelmä on jäsenmaiden yhteinen tietojärjestelmä, johon jäsenmaat keräävät tietoja viisumihakijoistaan. VIS- järjestelmä edellyttää nykyään myös sormenjälkien keräämisen viisumihakijoilta. (Council of European union 2015, 8.) Järjestelmän avulla pyritään estämään niin sanottua ”viisumishoppausta” sekä laittontaa maahanmuuttoa. Järjestelmä auttaa jäsenmaita luomaan turvallisemman Schengen-alueen ja samalla parantaa Euroopan unionin sisäistä turvallisuutta. VIS-järjestelmän avulla taataan selvempi ja nopeampi viisumimenettely. Biometristen tunnisteiden keräämisen ansiosta järjestelmä antaa matkailijoille turvaa identiteettivarkauksien varalta ja laskee viisumishoppauksen ja petosten riskiä. Järjestelmän avulla voidaan helpottaa eri maiden konsulaattien välistä yhteistyötä sekä rajavalvonnan toimintaa. VIS:in avulla voidaan myös helposti tunnistaa ne henkilöt, jotka eivät täytä Schengen-alueella oleskelun tai alueelle saapumisen ehtoja. (European union 2016, viitattu 29.9.2016.)

VIS-järjestelmään kerätään tietoja henkilön aikaisemmasta viisumihistoriasta. Järjestelmään tallennetaan myös henkilön sormenjäljet ja kasvokuva. Järjestelmän avulla voidaan linkittää yhteen henkilön aikaisemmat hakemukset sekä ryhmä, jonka kanssa henkilön on tarkoitus matkustaa. Järjestelmän avulla viranomaisten on helppoa tarkistaa, millaisia viisumeita henkilöllä on aikaisemmin ollut sekä millaisen päätöksen henkilö on aikaisempiin viisumeihinsa saanut ja millä perusteilla. (European commission 2014, viitattu 10.3.2016.) Pääsy järjestelmään on tiukasti rajattu ainoastaan viisumiviranomaisten valtuutetulle henkilöstölle (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus viisumitietojärjestelmästä ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta 767/2008 6.1§).

4 VIISUMIEN MYÖNTÖPERUSTEET

4.1 Viisumihakemus ja sen jättäminen

Viisumihakemus käsitellään sen EU-jäsenmaan konsulaatissa, joka on matkan kohde tai pääasiallinen kohde. Jos on epäselvää, mikä on matkan pääsiallinen kohde, haetaan viisumia siitä maasta, johon matka kohdistuu ensimmäisenä. Hakijan tulee jättää viisumihakemuksensa enintään kolmea kuukautta ennen matkaa. Käsittelylle tulisi kuitenkin varata vähintään 15 päivää aikaa. Hakijan tulee jättää hakemus henkilökohtaisesti. Konsulaatit voivat poiketa henkilökohtaisen hakemuksen jättämisestä siinä tapauksessa, että hakijan rehellisyys ja luotettavuus on tunnettu ja häneltä on kerätty sormenjäljet jo aikaisemmin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 9.1 §.) Hakemusta jätettäessä hakijan tulee toimittaa konsulaattiin hakemuslomake, matkustusasiakirja, edellytykset täyttävä valokuva, tarvittavat liiteasiakirjat, hänen on sallittava sormenjälkien ottaminen ja maksettava viisumikäsittelystä pyydetty maksu. Lisäksi hakijan tulee todistaa, että hänellä on voimassa oleva matkavakuutus. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 10.1-3 §.)

Hakulomake, jonka hakija toimittaa konsulaattiin tulee olla täytetty ja allekirjoitettu. Jokainen hakija tarvitsee oman hakemuslomakkeen. Alaikäiset lapset tarvitsevat lomakkeeseensa myös huoltajan tai laillisen huoltajan allekirjoituksen. Konsulaattien on taattava, että lomakkeita on tarjolla helposti ja ilmaiseksi. Hakemuslomake tulee myös olla saatavilla joko sen maan virallisella kielellä, josta viisumia haetaan tai konsulaatin sijaintimaan virallisella kielellä tai näillä molemmilla. Jos kyse on konsulaatin edustuksessa jossain maassa, tulisi hakemuslomake olla saatavilla myös edustusmaan kielellä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 11.1-6 §.) Olen liittänyt kuvan hakemuslomakkeesta työni liitteisiin. (Liite 4).

Voimassa oleva matkustusasiakirja, jonka hakija esittää konsulaatissa tulee olla vähintään kolme kuukautta voimassa sen jälkeen, kun hakija on palannut matkaltaan. Jos kyseessä on hätätapaus, voidaan harkita tästä säännöstä poikkeamista. Matkustusasiakirjassa tulee myös olla kaksi tyhjää sivua ja se tulee olla myönnetty viimeisen 10 vuoden aikana. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 12.1 §.)

Hakijan on viisumisäännösten mukaan jättäessään hakemustaan annettava sormenjälkensä kaikista kymmenestä sormesta sekä kuva, joka täyttää siltä vaaditut edellytykset. Sormenjälkiä tallennettaessa konsulaattien tulee toimia ihmisoikeuksia kunnioittaen ja perusoikeuksia suojaten sillä tavoin kuin Euroopan neuvoston yleissopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja Yhdistyneiden Kansakuntien lasten oikeuksien yleissopimuksessa annetuissa suojalausekkeissa säädetään. Mikäli hakijalta on otettu aikaisemman hakemuksen yhteydessä sormenjäljet enintään 59 kuukautta aikaisemmin, sormenjäljet jäljennetään järjestelmän avulla uuteen hakemukseen. Säännöstä voidaan kuitenkin poiketa, mikäli konsulaatilla on syytä epäillä hakijan henkilöllisyyttä. Sormenjälkien keräämistä koskevaa artiklaa ei kuitenkaan sovelleta alle 12-vuotiaisiin lapsiin, jäsenvaltion hallituksen tai kansallisen järjestön virallisesti kutsuman valtion – tai hallituksen päämiehiin tai kansallisen hallituksen jäseniin tai heidän puolisoihinsa, silloin kun he seuraavat heitä. Säännös ei myöskään koske jäsenvaltion hallituksen tai kansallisen järjestön virallisesti kutsumia hallitsijoita eikä sellaisia hakijoita, joilta sormenjälkien kerääminen on fyysisesti mahdotonta. Niissä tilanteissa, joissa sormenjälkiä ei saada kerättyä kaikista kymmenestä sormesta fyysisestä syystä johtuen, sormenjäljet tulisi kerätä niin monesta sormesta kuin mahdollista. Mikäli sormenjälkien kerääminen on mahdotonta ainoastaan väliaikaisesta syystä johtuen, sormenjäljet tulee kerätä hakijalta uudelleen hänen hakiessaan viisumia seuraavan kerran. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 13.1-7 §.)

Viisumia hakiessaan hakijan edellytetään esittävän hakemuksen liitteenä myös joukon asiakirjoja. Hakijan edellytetään todistavan, että hän on järjestänyt majoituksensa toisessa Schengen-maassa. Hakijan tulee myös selvittää, että hänellä on riittävästi varoja matkansa kattamiseen huomioon ottaen matkan kesto ja paluu takaisin Schengen-alueelta. Hakijan tulee myös todistaa matkansa lähtö- ja paluupäivä. Matkan kesto voi vaikuttaa myös viisumin voimassaoloaikaan olennaisesti. Yleensä hakijalta edellytetään lentoliput oleskelun keston todistamiseksi. Jäsenvaltioilla on halutessaan myös oikeus edellyttää hakijaa toimittamaan häntä koskeva ylläpitositoumusta tai yksityistä matkustussitoumusta koskevan selvityksen. Selvitys tehdään täyttämällä jokaisella jäsenvaltiolla käytössä oleva hakulomake. Hakijan tulee hakulomakkeessa selvittää, onko matkan isäntä yksityishenkilö vai organisaatio sekä isännän henkilöllisyys ja yhteystiedot. Lisäksi lomakkeen perusteella tulee käydä ilmi kutsutut hakijat, majoituspaikan osoite, matkan kesto ja tarkoitus sekä mahdolliset perhesuhteet isäntänä toimivan henkilön kanssa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 14.1-6 §.)

Silloin kun hakijalla on aikomus matkustaa Schengen-alueelle kerran tai kahdesti, hakijaa edellytetään esittämään myös edellytykset täyttävä matkavakuutus, joka kattaa matkan tai matkat Schengen-alueelle. Silloin kun hakijalle ollaan mahdollisesti myöntämässä useampaa kuin kahta matkaa varten tarvittava viisumi, hakijan tulee todistaa, että hänellä on riittävä ja voimassa oleva matkavakuutus, joka kattaa ensimmäisen vierailun Schengen-alueelle. Hakijan tulee myös olla tietoinen siitä, että hänen tulee hankkia matkasairausvakuutus myös tulevia matkojaan varten. Vakuutuksen tulee olla voimassa kaikissa jäsenvaltioissa ja sen tulee kattaa kuluja vähintään 30 000 euron edestä. Vakuutus tulee ensisijaisesti hankkia hakijan asuinmaasta, mutta jos tämä on mahdotonta, vakuutus tulee pyrkiä hankkimaan jostain toisesta maasta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 15.1-4 §.)

Viisumihakemuksen yhteydessä hakijalta peritään maksu viisumista. Viisumi maksaa 60 euroa. Alle 12-vuotiailta lapsilta viisumimaksu on 35 euroa. Viisumi voi olla myös ilmainen. Viisumista ei peritä maksua silloin, kun hakija on alle 6-vuotias lapsi. Viisumi on ilmainen myös silloin, kun hakija on koululainen tai opiskelija tai heidän mukanaan matkustava opettaja edellyttäen, että he osallistuvat koulutus- tai opintotarkoituksessa tehtävälle matkalle. Myös tieteellistä tutkimusta varten tehtävät matkat ja alle 25-vuotiaiden tai sitä nuorempien voittoa tuottamattomien järjestöjen edustajat, jotka osallistuvat voittoa tuottamattomien järjestöjen seminaareihin tai koulutuksiin, ovat oikeutettuja ilmaiseen viisumiin. Maksua ei viisumisäännösten mukaan tarvitse periä myöskään virka- tai diplomipassin haltijoilta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 15.1-5 §.)

4.2 Päätöksenteko

Hakemuksen jättämisen jälkeen asianomainen viranomainen ottaa viisumihakemuksen käsiteltäväksi. Ennen käsittelyyn ottamista viranomaisen tulee kuitenkin tarkistaa, että hakemus on täydellinen, ja että se on jätetty oikeana ajankohtana matkaan nähden. Viranomaisen on myös tarkistettava, että hakijalta on kerätty tarvittavat biometriset tunnisteet ja hakijalta on peritty maksu hakemuksen jättämisen yhteydessä. Tämän jälkeen toimivaltainen konsulaatti käy hakemuksen läpi yksityiskohtaisemmin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laati-

misesta 19.1-2 §.) Viranomaisen tulee myös tallentaa hakemus VIS-tietojärjestelmään VIS-tietojärjestelmästä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaisella tavalla. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 24.3 §.)

Konsulaatin käsitellessä viisumihakemusta, toimivan viranomaisen tulee arvioida hakijan hakemuksen ja toimitettujen asiakirjojen perusteella täytyvätkö viisuminmyöntöperusteet. Konsulaatin harkintaan vaikuttaa ensisijaisesti riskiarviointi, jonka perusteena on välttää laittoman maahanmuuton riskiä, jäsenvaltion turvallisuuden vaarantumista sekä tilanteita, joissa viisumihakija ei aio mahdollisesti poistua jäsenvaltion alueelta ennen kuin viisumin voimassaoloaika päättyy. Maahantulon edellytyksiä tarkistaessaan konsulaatin kuuluu tutkia hakijan esittämän matkustusasiakirjan aitous, hakijan esittämät perustelut matkan tarkoituksesta sekä matkasuunnitelma. Viranomaisen tulee myös varmistaa, ettei hakijalla ole matkustuskieltoa Schengen-alueelle ja ettei hänestä ole uhkaa jäsenvaltioiden turvallisuudelle, ja että hakijalla on riittävät varat Schengen-valtioon matkustamiseen. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 21.1-9.)

Konsulaatin viranomaisten tehtävänä on viisumihakemuksen yhteydessä arvioida myös hakijan sosioekonomista tilannetta kuten hakijan varallisuutta sekä työllisyystilannetta ja tutkia täytyvätkö perusteet viisumin myöntämisen tältä osin (Romero A, sähköpostiviesti 30.9.2016). Viranomaisen tulee myös tarkistaa, ettei hakija ole aikaisemmin ylittänyt viisumiensa kestoa ja oleskellut jäsenvaltion alueella pidempään kuin aikaisempi viisumi on siihen oikeuttanut. Konsulaatin on hakemusta tutkiessaan pyrittävä arvioimaan hakijan luotettavuutta sekä arvioimaan hakijan toimittamien asiakirjojen aitoutta. Konsulaatilla on viisumipäätöstä tehdessään oikeus pyytää hakijaa esittämään lisää asiakirjoja tai pyytää häntä haastateltavaksi uudelleen, jos virkailija tarvitsee lisää aineistoa päätöksensä tueksi. Konsulaatin tulee myös huomioida hakijan aikaisemmat viisumit ja niihin annetut päätökset. Aikaisemmin annettu kielteinen päätös ei kuitenkaan tarkoita, ettei hakijalle voitaisi myöntää viisumia myöhemmin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 21.1-9.)

Konsulaatin tulee riskiarvioinnin ja hakijan hakemuksen tarkemman arvioinnin perusteella tehdä päätös viisumille. Päätöksen tulee olla joko myönteinen tai kielteinen. Myönteisen viisumipäätöksen yhteydessä konsulaatti myös päättää viisumin voimassaoloajasta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 24.1.) Viisumiviranomaisella on valta

evätä viisumi, mikäli sen myöntöperusteet eivät täyty tai hakija ei ole asianomaisella tavalla perustellut viisumin tarvettaan. Viisumin epäämiseen voi vaikuttaa myös se, ettei hakija ole esittänyt häneltä vaadittuja asiakirjoja. Jos viisumivirkailijalla on syytä epäillä hakijan esittämien asiakirjojen aitoutta tai muuten hänen luotettavuuttaan voi viisumipäätös olla hakijan osalta kielteinen. Mikäli viisumiviranomainen tekee kielteisen viisumipäätöksen, tulee hänen perustella kielteinen päätös ja antaa se tiedoksi hakijalle. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 32.1-2.)

4.3 Muutoksenhaku

Muutoksenhausta viisumiasioista säädetään kansallisella tasolla, Suomessa ulkomaalaislaissa. Aiemmin voimassa olleen ulkomaalaislain mukaan viisumisäännöksen mukaiseen epäämis- tai mitätöintipäätökseen haettiin muutosta siltä viranomaiselta, joka on tehnyt kielteisen päätöksen (Ulkomaalaislaki 11:190a §). Muutos tuli voimaan 1.4.2016. Huhtikuun alusta lähtien muutoksenhaku kielteiseen viisumipäätökseen on haettu päätöksen tehneeltä edustustolta hallintolain säädösten mukaisesti vaatimalla oikaisua. Silloin kun kyse on unionin kansalaisen perheenjäsenä koskevasta kielteisestä viisumipäätöksestä, muutosta haetaan valittamalla hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain mukaisesti. (Ulkomaalaislaki 11:190a §.) Suomen edustuston antamaan oikaisuvaatimukseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Lakimuutoksen tavoitteena on ollut parantaa viisumihakijoiden oikeusturvaa. (HE 54/2015 vp, 1.)

Hallituksen esityksessä esitettyjen perusteluiden mukaan aikaisemman lainsäädännön mukainen oikaisumenettely ei ole oikeudellinen menettely. Silloin kun kielteisen päätöksen käsittelee päätöksen tehnyt viranomainen, ei kolmannen maan kansalaisella ole oikeutta hakea päätökseen muutosta tuomioistuimessa paitsi silloin, kun he ovat EU-kansalaisen tai heihin rinnastettavien ETA-maiden tai Sveitsin kansalaisen perheenjäseniä. Komission mukaan tuomioistuinvalvonta tulisi olla saatavilla kaikissa kielteisistä viisumipäätöstä koskevissa tilanteissa. (HE 54/2015 vp, 8.) Käytännössä uusi oikaisumenettelyprosessi voi aiheuttaa ylimääräistä työtä lähetystöille. Muutoksen pohjalla on kuitenkin tarve parantaa hakijoiden oikeusturvaa. Valitus tulee tehdä hallinto-oikeudelle suomen tai ruotsin kielellä (Ulkoasiainministeriö 2016, viitattu 20.9.2016). Vaikka tuomioistuinvalvonta tulisikin olla saatavilla kaikissa kielteisissä viisumipäätöstilanteissa, monelle viisumihakijalle kielivaatimus voi osoittautua käytännössä ylitsepääsemättömäksi esteeksi.

5 EEA-PERHEENJÄSENIÄ KOSKEVA VIISUMIKÄYTÄNTÖ

5.1 Määritelmät

Opinnäytetyöni aiheen kannalta on tärkeää tuoda esille juridisesti merkittävät määritelmät, joilla on vaikutusta aiheen soveltamiseen käytännössä. EEA-perheenjäsenellä opinnäytetyössäni tarkoitetaan EU:n kansalaisten, ETA-maiden kansalaisten ja Sveitsin kansalaisten perheenjäsentä, jolla on velvollisuus hankkia viisumi matkustaessaan Schengen-alueella (Ulkoasiainministeriö 2015b, viitattu 22.3.2016).

Euroopan unionin kansalaisuudella tarkoitetaan oikeutta, jonka mukaan jokainen jonkin jäsenvaltion kansalainen on myös Euroopan unionin kansalainen. Euroopan unionin kansalaisuudesta säädettiin aikoinaan Maastrichtin sopimuksella. (Eur-lex 2010, viitattu 22.3.2016.)

Opinnäytetyöni aiheen kannalta relevanttia on myös selittää perheenjäsenen määritelmä. Suomen kansalaisen perheenjäsenenä pidetään ulkomaalaislain mukaan Suomessa asuvan henkilön aviopuolisoa sekä alle 18-vuotiasta lasta. Siinä tapauksessa, että Suomessa asuva henkilö on alle 18-vuotias lapsi, perheenjäsenenä pidetään hänen huoltajaansa. Perheenjäsen on myös samaa sukupuolta oleva puoliso, silloin kun parisuhde on rekisteröity. Perheenjäseneksi rinnastetaan myös avopuoliso, silloin kun pariskunta on asunut yhdessä vähintään kaksi vuotta. Asumisaikaa ei edellytetä silloin, jos pariskunnalla on yhteinen lapsi tai heidät tulee katsoa perheenjäseniksi jostain muusta painavasta syystä. (Ulkomaalaislaki 4:37 §.)

Ulkomaalaislaissa on määritelty myös, ketkä ovat unionin kansalaisen perheenjäseniä. Unionin kansalaisen perheenjäsenenä pidetään hänen aviopuolisoaan ja alle 21-vuotiasta lastaan. Lapsen rinnastetaan myös suoraan alenevassa polvessa olevat jälkeläiset, jotka ovat hänen huollettavanaan samoin kuin aviopuolison vastaavat sukulaiset. Perheenjäseniksi katsotaan myös ylemmän polven huollettavana olevat jälkeläiset ja unionin kansalaisen aviopuolison vastaavat sukulaiset. Unionin kansalaisen perheenjäseneksi katsotaan myös hänen avopuolionsa, silloin kuin yhdessä elo on kestänyt vähintään kaksi vuotta. Kahden vuoden säännöstä voidaan poiketa samoin perustein kuin Suomen kansalaisen perheenjäsenen määritelmästä on säädetty. Toisin kuin Suomen

kansalaisen perheenjäsen, unionin kansalaisen perheenjäseneksi rinnastetaan myös kansalaisuudesta riippumatta muu omainen, jos tämä on lähtömaassaan unionin kansalaisen huollettavana. Unionin kansalaisen on ensisijaisesti oltava oleskeluoikeuden haltija tai huollettavan henkilön on asuttava samassa taloudessa unionin kansalaisen kanssa. Unionin kansalaisen perheenjäseneksi rinnastetaan myös henkilö, joka tarvitsee unionin kansalaisten henkilökohtaista hoitoa, jostain vakasta terveydellistä syystä johtuen. (Ulkomaalaislaki 10:154 §.)

5.2 EEA-perheenjäseniä koskeva viisumimenettely ja erityispiirteet

Vapaa liikkuvuus takaa unionin kansalaiselle oikeuden tuoda kolmannesta maasta kotoisin oleva perheenjäsen toiseen EU- jäsenvaltioon silloin kun perheenjäsen joko matkustaa hänen kanssaan tai seuraa häntä. (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 4.1§.) Unionin kansalaisen perheenjäseneltä vaaditaan maahantuloa varten voimassa oleva passi. Passin lisäksi perheenjäseneltä voidaan edellyttää viisumia siinä tapauksessa, että hän on kotoisin sellaisesta maasta, josta kotoisin olevalta henkilöllä edellytetään neuvoston asetuksen mukaan viisumia. (Ulkomaalaislaki 10:155.1 §.) Jäsenvaltioilla ei ole näin valtaa päättää, minkä valtion kansalaisilla olisi perheenjäsenenä oikeus matkustaa valtion alueelle ilman viisumia (Kuosma 2004, 546-547).

Jotta henkilöön voidaan soveltaa EEA-perheenjäseniä koskevaa viisumimenettelyä, tulee viisumiviranomaisen arvioida henkilön soveltuvuus kyseiseen menettelyyn. Arviointi voidaan suorittaa noudattamalla niin sanottua kolmen kohdan testiä. Kolmen kohdan testin avulla viisumiviranomainen selvittää kuuluuko EEA-perheenjäsen vapaan liikkuvuuden direktiivin piiriin. Lisäksi kolmen kohdan testin mukaan viisumiviranomaisen tulee arvioida, perustuuko hakijan oikeus jonkun toisen EU-, ETA- tai Sveitsin kansalaisen oikeuksiin, täyttääkö hakija perheenjäsenen määritelmän ja matkustaako hakija hänen perheenjäsenensä kanssa tai seuraako hän tätä. (Ulkoasiainministeriö 2015b, viitattu 2.4.2016) Käytännössä tämä tarkoittaa, että henkilön tulee olla EU-, ETA tai Sveitsin kansalaisen perheenjäsen, joka seuraa tai matkustaa perheenjäsenensä kanssa. Jokaisen testin kohdan tulee täytyä. Henkilön ei esimerkiksi katsota olevan oikeutettu EEA-perheenjäsenien helpotettuun viisumikäsittelyyn silloin, kun tämä matkustaa yksin eikä seuraa puolisoaan. Käytännön esimerkkinä: Ruotsalainen Britanniassa elävä nainen haluaa matkustaa Suomeen viisumivollisen pakistanilaisen puolisonsa kanssa. Kolmen kohdan testi täyttyy, koska mies on naimisissa EU-kansalaisen kanssa. Lisäksi kolmen kohdan testi edellyttää, että nainen on käyttänyt oikeuttaan

vapaaseen liikkuvuuteen. Edellytys täyttyy, koska hän on muuttanut Ruotsista Britanniaan. Samaa käytäntöä sovelletaan myös Suomen kansalaiseen silloin, kun tämä on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja haluaa sen jälkeen matkustaa viisumivollisen puolisonsa kanssa toiseen Schengen-valtioon.

Jos EEA-perheenjäsen tarvitsee puolionsa seuraamiseen tai hänen kanssaan matkustamiseen viisumia ja oleskelu on tarkoitettu kestämään ainoastaan lyhyen ajan, hänen velvollisuutenaan on hankkia viisumi ennen matkan alkua. EU:n, ETA-valtion ja Sveitsin kansalaisen perheenjäsenen viisumien käsittelyssä on jonkin verran eroavaisuuksia normaaliin viisumikäytäntöön verraten. EEA-perheenjäsen on oikeutettu ilmaiseen viisumiin. Viisumin käsittelyssä tulee noudattaa, mitä viisumisäännöstössä määrätään. Viisumi tulee käsitellä nopeutetulla menettelyllä mahdollisimman pian. (Ulkomaalaislaki 10:155a.3 §.) Normaalissa viisumikäsittelyssä ohjepituutena pidetään noin 15 vuorokautta. EEA-perheenjäsenen viisumikäsittelyssä yli 15 vuorokauden pituinen käsittely on mahdollista vain poikkeuksellisesti. Normaalista viisumikäsittelystä poiketen perheenjäseneltä ei myöskään edellytetä matkasairausvakuutusta. Hakijan ei myöskään edellytetä täyttävän kaikkia hakemuslomakkeen kohtia. Hakijalta ei esimerkiksi edellytetä selvitystä matkan tarkoituksesta. Hakemuksen yhteydessä toimitettavia liite- ja lisäasiakirjoja voidaan konsulaateissa pyytää hakijaa esittämään vain rajoitetusti. (Ulkoasiainministeriö 2015b, viitattu 2.4.2016.) Viisumiviranomaisella on kuitenkin oikeus kuulla hakijaa tai tämän perheenjäsentä suullisesti ennen viisumin myöntämistä. Kuulemisesta huolehtii ulkomailla Suomen edustusto ja Suomessa poliisi. Suomessa oleskelevan hakijan kuulemisen voi kuitenkin suorittaa myös viisumiviranomainen, jos viisumin käsittely edellyttää sitä. (Ulkomaalaislaki 10:155a.3 §.)

Perheenjäsenen viisumin epääminen on mahdollista ainoastaan rajoitetuista syistä. Viisumin epääminen edellyttää, että hakijasta aiheutuu todellinen, välitön ja riittävän vakava vaara yleiselle järjestykselle kansainvälisille suhteille tai kansanterveydelle. Viisumi voidaan evätä myös siinä tapauksessa, että voidaan näyttää toteen viisumin hakemuksessa tehty vilpillinen teko tai petos. Tällainen tilanne voisi tulla kysymykseen esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa hakija on syyllistynyt lumeavioliittoon tai keinotekoiseen muuttojärjestelyyn. (Ulkoasiainministeriö 2015, viitattu 2.4.2016.) Kielteinen viisumipäätös tulee antaa hakijalle kirjallisesti ja se on perusteltavana. Kirjallinen päätös voidaan jättää antamatta ainoastaan siinä tapauksessa, että se on vastoin Suomen tai muun unionin valtion turvallisuusetuja. (Ulkomaalaislaki 10:155a.4 §.)

Perheenjäseniä koskevaa helpotettua viisumipolitiikkaa voidaan perustella perheenyhdistämiseen liittyvällä ihmisoikeuslottuvuudella. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan ”Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta” (Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999 1:8.1 §). Sekä unionin että Suomen lainsäädäntöön on lisätty määritelmät siitä, mitä perheenjäsenellä tarkoitetaan. Perheenjäsenille on unionin lainsäädännöllä luotu oikeus tehdä työtä, harjoittaa ammattiaan, opiskella tai vain matkustaa toiseen jäsenvaltioon. Yksinkertaisuudessaan perheenjäseniä koskeva lainsäädäntö antaa oikeuden perheenjäsenelle muuttaa tai matkustaa toiseen EU-jäsenvaltioon silloin kun, tämä seuraa EU:n kansalaista. (Raitio 2010, 517-519.)

5.3 EEA-perheenjäsenen oleskelulupa

Schengen-maassa asuva EEA-perheenjäsen voi hakea EEA-perheenjäsenen oleskelulupakorttia siitä maasta, johon hän on puolisonsa tai perheenjäsenensä kanssa muuttanut. EEA-perheenjäsenen oleskelulupakortin saaminen edellyttää kuitenkin tilannetta, jossa EEA-perheenjäsenen puoliso on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. EEA-perheenjäsenelle voidaan uudesta asuinmaasta myöntää EEA-perheenjäsenen oleskelulupakortti, joka oikeuttaa perheenjäsenen viisumivapaaseen matkustamiseen silloin, kun hän matkustaa tai seuraa puolisoaan toiseen Schengen maahan. (Sinun Eurooppasi 2016, viitattu 5.4.2016.) Esimerkitilanne: Kiinan kansalainen ja hänen suomalainen puolisonsa muuttavat asumaan Saksaan. Saksassa Kiinan kansalaiselle myönnetään EEA-perheenjäsenen oleskelulupakortti. Kun perhe päättää matkustaa tapaamaan sukulaisia Suomeen yhdessä, naisen ei tarvitse anoa viisumia. Schengen-valtiossa myönnetty oleskelulupa oikeuttaa liikkumiseen Schengen-alueella ilman viisumia, silloinkin kun EEA-perheenjäsen matkustaa yksin eikä seuraa perheenjäsentään (Maahanmuuttovirasto 2016, viitattu 21.9.2016.) Käytännössä Britannian myöntämät oleskeluluvat eivät ole täysin yhdenmukaisia muiden EU-valtioiden kanssa. Tähän vaikuttaa se, ettei Britannia ole osa Schengen-aluetta. Lisäksi eri rajaviranomaisten käytännöt ulkorojoilla voivat olla toisistaan poikkeavia. (Aho M, sähköpostiviesti 28.9.2016.)

Myös Britanniassa EEA-perheenjäsenille myönnetään perheenjäsenen oleskelulupakortteja. Koska Britannia ei ole osa Schengen aluetta, mutta kuuluu kuitenkin sekä EU- että ETA- aluee-

seen, on oleskelulupakortteja koskeva käytäntö ongelmallisempi. Britannia voi myöntää EEA-perheenjäsenelle oleskelulupakortin silloin, kun puoliso on kotoisin jostain EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä ja hän on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen muuttaessaan Britanniaan. Korttia ei voida myöntää Britannian kansalaisen puolisolle, koska edellytetään että Unionin kansalainen on käyttänyt vapaata liikkuvuuttaan. EEA-perheenjäsenen korttia voi Britanniassa anoa myös niin sanotun Surinder Singh-säännön kautta. Surinder Singh-säännöllä tarkoitetaan Britannian kansalaisen kolmannesta maasta kotoisin olevan puolison tai perheenjäsenen oikeutta hakea EEA-perheenjäsenille tarkoitettua oleskelulupakorttia silloin, kun Britannian kansalainen on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja hän on palaamassa takaisin kotimaahansa perheenjäsenensä kanssa. Surinder Singh on käytännössä keino hakea puolisolle EEA-perheenjäsenen lupaa Britanniaan siinä tapauksessa että, puoliso on Britannian kansalainen. Surinder Singh-käytäntö on tarkoitettu käytettäväksi tilanteissa, joissa puoliset ovat asuneet ja työskennelleet jossain EU-jäsenvaltiossa ja haluavat sen jälkeen palata Britanniaan. (Gov.uk 2016a, viitattu 5.4.2016.)

Käytännössä Britannian myöntämä EEA-perheenjäsenten oleskelulupakortti oikeuttaa oleskeluun Britanniassa sekä helpottaa ja nopeuttaa Britanniaan palaamista. Ilman lupaa matkustava henkilö voi kohdata ongelmia ja viivästyksiä lentokentällä matkustaessaan Britanniaan. (Gov.uk 2016a, viitattu 5.4.2016.) Britannian EEA-perheenjäsenille myönnettävän oleskelulupakortin ei voida silti katsoa olevan samassa asemassa kuin vastaavien Schengen-maissa myönnettyjen oleskelulupakorttien. Britanniassa myönnetty perheenjäsen ei ainakaan tällä hetkellä takaa viisumivapaata matkustusta Schengen-alueella, vaikka Euroopan parlamentin ja neuvoston antaman liikkumisvapautta koskevan direktiivin mukaan voimassa olevan perheen jäsenen oleskelulupakortti vapauttaa matkustavan henkilön viisumivelvollisuudesta. (Vapaan liikkuvuuden direktiivi 5.2 §.)

6 EEA-PERHEENJÄSENIÄ KOSKEVAN VIISUMIKÄYTÄNNÖN ONGELMATILANTEET

6.1 Tutkimuksesta

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jonka olen toteuttanut teemahaastattelujen avulla. Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusmuotoa, jonka tarkoituksena on ymmärtää ilmiötä tutkimuskohteen näkökulmasta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimus tehdään ja aineisto kerätään todellisten tilanteiden kautta. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että aineiston keruuseen käydyt keskustelut ja tutkijan tekemät havainnot ovat tärkeämpiä kuin mitattu data. Laadullinen tutkimus sopii tutkimusmenetelmäksi esimerkiksi silloin, kun tutkimuskohteena on ilmiö, jota ei vielä tunneta hyvin tai ilmiö on monimutkainen. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, ettei tutkija ole asettanut tutkimustuloksille hypoteesia tai etukäteen määriteltyjä olettamuksia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien näkökulmaa pidetään erityisesti keskeisenä ja analyysi on usein aineistolähteistä. Laadullinen tutkimus antaa tutkijalle joustavuutta ja suunnitelma usein elää ja kasvaa prosessin mukana. (Järvenpää 2006, viitattu 14.5.2016.)

Valitsin laadullisen tutkimuksen työni tutkimusmenetelmäksi, koska aiheenani on tutkia ilmiön aiheuttamia ongelmia. Työni tarkoituksena on haastateltavien mielipiteisiin ja kokemuksiin liittyen selvittää aiheutuuko EEA-perheenjäsenien viisumikäytännöstä ongelmia vai ei. Käytännössä tutkimusta olisi ollut hyvin hankalaa tehdä muuta tutkimusmenetelmää käyttäen.

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelminä käytetään usein erilaisia haastatteluja, haavainnointia sekä valmista tutkimusaineistoa. Haastatteluiden avulla tutkija yrittää ymmärtää ja selittää ihmisten käyttäytymistä ja heidän mielipiteitään sekä yrittää samalla tuoda esille näiden havaintojen merkityksen. Haastatteluille on tyypillistä, että tutkija joutuu ikään kuin motivoimaan haastateltavia ja pitämään yllä haastattelua. (Järvenpää 2006, viitattu 14.5.2016.) Haastattelu voidaan toteuttaa usealla tavalla. Itse olen toteuttanut haastatteluni teemahaastatteluin. Teemahaastattelulla pystytään tutkimaan ilmiötä sekä selvittää niihin liittyviä ongelmia. Teemahaastattelussa edetään ennalta valittujen teemojen ja niiden sisälle rakennettujen erityisten kysymysten avulla. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelun tekijästä riippuen voidaan haastateltaville esittää

samoja tai toisistaan poikkeavia kysymyksiä. Myös haastattelun kulusta voidaan poiketa, jos haastattelun tekijä niin haluaa. Teemahaastattelussa pyritään kuitenkin löytämään vastauksia tutkimukselle ennalta asetettuihin tutkimusongelmiin tutkimustehtävän mukaisesti. Ennalta valitut teemat perustuvat yleensä ilmiöstä jo ennalta tiedettyyn aineistoon. (Tuomi 2003, 77-78.)

Valitsin teemahaastattelun aineistonkeruumetodiksi, koska koin että teemahaastattelu antoi minulle tarvittavaa vapautta toteuttaa haastattelu jo tiedossa olevan viitekehyksen valossa. Koin, että haastattelu oli helpointa toteuttaa siten, että kysymykset olivat kaikille samat, mutta tarpeen tullen haastattelulla oli varaa elää. Lisäksi teemahaastattelu sopi tutkimukseeni myös siksi, että yksi tekemistäni haastatteluista suoritettiin englanniksi. Haastattelu oli mielestäni helpointa toteuttaa tutkimuksessani siten, että kysymykset oli järjestetty teemoittain seuraten toisiaan loogisessa järjestyksessä.

Tutkimustani varten haastattelin Suomen Lontoon-suurlähetystön konsuliyksikössä työskenteleviä konsulivirkailijoita Ann-Mari Romeroa, Jaana Ojainmaata sekä Maija Ahoa. Heillä kaikilla on jo usean vuoden kokemus viisumivirkailijan tehtävästä Suomen Lontoon-suurlähetystössä. Lisäksi haastattelin Suomen Lontoon-suurlähetystöllä konsulina työskentelevää Riitta Kukkosta, jolla on kokemusta konsulin tehtävistä jo 17 vuoden ajalta (Kukkonen, haastattelu 27.5.2016). Näkökulman laajentamiseksi halusin haastatella henkilöä myös toisesta Schengen-viisumeita myöntävästä edustustosta. Pääsin haastattelemaan Ruotsin Lontoon-suurlähetystössä viisumiasioista vastaavaa Birgitta Rahmia. Toteutin haastattelut suomen- ja englanninkielellä. Kaikki haastattelut tehtiin toukokuussa 2016. Haastattelut äänitettiin, litteroitiin ja käännettiin suomeksi. Litteroinnin jälkeen analysoin tutkimusaineistoa sekä keräsin niistä olennaiset huomiot tähän päälukuun. Seuraavissa alaluvuissa esittelen haastatteluaineistoa analysoimalla löytämäni EEA-perheenjäseniä koskevan viisumikäytännön ongelmatilanteet. Alaluvuissa olen myös pyrkinyt avaamaan jokaista ongelmatilannetta, jotta lukijalle muodostuisi parempi kuva siitä, mitä kyseisellä ongelmatilanteella tarkoitetaan ja miksi niitä mahdollisesti muodostuu.

6.2 Tulkintaerot

Schengenin sopimus solmittiin vuonna 1985. Sopimuksen perimmäisenä tarkoituksena on taata henkilöiden vapaa liikkuvuus sopimuksen solmineiden valtioiden alueella. Schengen-sopimuksen

allekirjoittaneet valtiot muodostavat yhdessä Schengen-alueen ja valtiot ovat velvollisia osallistumaan Schengen-yhteistyöhön. Käytännössä Schengen-yhteistyöllä tarkoitetaan sitä, että Schengen-alueella sovelletaan samoja sääntöjä viisumeihin, turvapaikkahakemuksiin sekä rajavalvontaan. 1997 tehdyllä Amsterdamin sopimuksella Euroopan unioni on hyväksynyt Schengen-yhteistyön osaksi unionin lainsäädäntöä. (Eur-lex, 2009, viitattu 13.06.2016.)

Konsulaattivirkailija Ann-Mari Romeron mukaan tulkintaeroja lain soveltamisessa ilmenee usein. Tulkintaerot saattavat liittyä normaaliin viisumikäsitteilyprosessiin, mutta tulkintaeroja on ilmennyt erityisesti EEA-perheenjäsenien viisumikäsitteilyssä. Vaikka Schengen-säännöstö on kaikille Schengen-yhteistyövaltioille sama, käsitteitten määrittelyssä, sääntöjen noudattamisessa ja viisumiprosessissa esiintyy silti eroja. Perheenjäsenten vapaa liikkuvuus määrittellään sitä koskevassa direktiivissä. Suomessa direktiivi on implementoitu osaksi ulkomaalaislakia. Yleensä epäselvissä tilanteissa on kyse lain tulkinnallisista eroista. Tulkinnassa ilmenneet ristiriidat saattavat aiheuttaa virkailijoille hankalia tilanteita, joihin pyritään löytämään ratkaisu yleensä konsultoimalla ulkoministeriötä asiassa. (Romero, haastattelu 19.05.2016.) Konsuli Riitta Kukkosen mukaan EEA-perheenjäsenten viisumikäsitteily esiintyy aiheena myös Lontoossa järjestettävissä Schengen-kokouksissa, koska EU- säännösten tulkinnassa esiintyy erilaisia käytäntöjä (Kukkonen, haastattelu 27.05.2016).

Tulkintaeroista saattaa aiheutua haittaa myös asiakkaalle. Käytännössä on ilmennyt eroja esimerkiksi siitä, mitä dokumentteja asiakkaalta vaaditaan tämän anoessa EEA-perheenjäsenen viisumia. Joidenkin maiden edustustot edellyttävät asiakasta todistamaan ainoastaan perhesuhteensa EU-, ETA- tai Sveitsin kansalaisen kanssa viisumianomuksen yhteydessä. Toisien jäsenmaiden edustustot ovat saattaneet pyytää lisäksi myös todistetta yhdessä matkustamisesta tai apostille-legalisoitua vihki- tai syntymätodistetta puolisoitten suhteesta. (Aho, 2016, haastattelu 19.05.2016.)

Suomen Lontoon-suurlähetystön konsulaatin henkilökunnan mukaan käytänne- ja tulkintaeroja esiintyy joskus myös ulkoministeriön neuvojen sekä komission neuvojen välillä. Esimerkiksi Lontoossa järjestettävissä Schengen-kokouksissa annetut neuvot saattavat olla ristiriidassa Suomesta tulleiden neuvojen kanssa. (Romero, haastattelu 19.05.2016.) Joskus tällaiset ristiriidat saattavat aiheuttaa hankaliakin tilanteita. Apua ristiriitatilanteisiin lähdetään hakemaan oman työtiimin sisältä, konsulilta sekä ulkoministeriön lakiasiantuntijoilta. Ulkoministeriön tuki ja sieltä saatavat neuvot on Suomen Lontoon-suurlähetystöllä aina koettu hyödyllisiksi ja vaikeita tilanteita avaaviksi.

(Ojainmaa, haastattelu 27.05.2016.) Haastatteluaineiston pohjalta selvisi, että suurimmaksi osaksi ongelmatilanteet pohjautuivat erilaisiin tulkinnallisiin eroavaisuuksiin.

6.3 Perheenjäsenen määritelmä

Ulkomaalaislain mukaan Suomi lukee Euroopan unionin kansalaisen perheenjäseniksi hänen avio- puolisonsa, alle 21-vuotiaat lapsensa, huollettavat vanhempansa sekä puolison alle 21-vuotiaat lapset sekä huollettavat vanhemmat. Lisäksi perheenjäseniksi rinnastetaan jatkuvasti aivoliitonomaisissa olosuhteissa elävät pariskunnat sekä samaa sukupuolta olevat pariskunnat, joiden suhde on rekisteröity. Unionin kansalaisen perheenjäseneksi katsotaan joissain tapauksissa myös muu omainen kansalaisuuteen katsomatta, jos henkilö on ollut lähtömaassa unionin kansalaisen huollettavana. Lisäksi edellytetään, että huoltaja on ollut ensisijaisesti oleskeluoikeuden haltija tai huollettava on asunut tämän kanssa. Perheenjäseneksi voidaan rinnastaa myös siinä tapauksessa, että henkilön vakavat terveydelliset syyt edellyttävät, että unionin kansalainen on hänen henkilökohtainen huoltajansa. (Ulkomaalaislaki 10:154 §.)

Viisumia anottaessa perheenjäsenyys tulee todistaa esittämällä todistus suhteesta, kuten avioliitto- tai syntymätodistus. Lisäksi sekä anojan että perheenjäsenen tulee esittää alkuperäiset matkustusasiakirjansa. Suomen Lontoon-suurlähetystöllä EEA-perheenjäseneltä vaaditaan myös jonkinlainen todiste siitä, että henkilöt aikovat matkustaa yhdessä tai että EEA-perheenjäsen seuraa puolisoaan. Todiste matkustamisesta yhdessä voi olla käytännössä mitä tahansa, kuten matkaliput tai hotellivaraukset. (Aho, haastattelu 19.05.2016.) Silloin, kun kysymys on avopuolisoista voi EEA-perheenjäsenyys tulla myös kysymykseen. Tällöin pariskunnalta edellytetään, että he ovat asuneet avioliiton omaisissa olosuhteissa vähintään kaksi vuotta. (Aho, haastattelu 19.05.2016.) Ruotsin lähetystössä EEA-perheenjäsenenä kohdeltiin avopuolisoja vuoden yhdessäolon jälkeen. Viisumia anoessa todisteena suhteesta hyväksyttiin muun muassa, että anoja esittää pariskunnan yhteiseen osoitteeseen kirjattuja laskuja. (Rahm, haastattelu 19.05.2016.)

Perheenjäsenen määritelmä määräytyy, jokaisen Schengen-maan kansallisen lainsäädännön mukaan. Suomessa perheenjäsenen määritelmä on laaja ja perheenjäseneksi luetaan myös samaa sukupuolta olevat pariskunnat, jotka ovat rekisteröineet suhteensa. Suomen Lontoon-suurlähetystöllä konsulivirkailijana 8 vuotta työskennelleen Ann-Mari Romeron mielestä perheenjäsenen käsite

voi olla ongelmallinen johtuen eroista kansallisessa lainsäädännössä. Hänen mukaansa, vaikka osa Schengen-maista tunnustaa laajan perheenjäsenen käsitteen, ei kaikissa Schengen-maissa kuitenkaan hyväksytä esimerkiksi rekisteröityä parisuhdetta osaksi perheenjäsenen käsitettä. Kansallisesta lainsäädännöstä johtuvat käsite-erot saattavat vaikeuttaa viisumiasiakkaan matkustamista ja tehdä siitä epävarmaa. Vaikeita tilanteita voi esimerkiksi syntyä, jos asiakas haluaa matkustaa käyttäen EEA-perheenjäsenelle myönnettävää oleskelulupakorttia, mutta maa johon matka kohdistuu ei katso hänen olevan EEA-perheenjäsen. (Romero, haastattelu 18.05.2016.)

6.4 Lumeavioliittoepäily

Lumeavioliitto on yleistynyt ongelma EU-maissa ja siihen puuttuminen vaatii huolellista sekä perusteellista tutkintaa. Yleisesti lumeavioliitolla tarkoitetaan avioliittoa, johon puoliset ovat sitoutuneet ainoastaan kiertääkseen maahantuloon tai maassa oleskeluun liittyviä säännöksiä. Tarkoituksena on hankkia puolisolle oleskelulupa. Lumeavioliiton taustalla voivat olla taloudelliset syyt, mutta maahanmuuttoviraston mukaan tietoa on myös organisoituneiden rikosjärjestöjen järjestämistä lumeavioliitoista. (Maahanmuuttovirasto 2012, viitattu 27.7.2016.)

Lumeavioliittoepäilyjä pyritään estämään lähtömaan edustustoissa suoritettavan tutkinnan avulla. Oleskelulupa-anomusten yhteydessä hakijoita haastatellaan sekä hakijoiden esittämien dokumenttien aitous tarkistetaan. (Maahanmuuttovirasto 2012, viitattu 27.7.2016.)

Lumeavioliittoepäilyjä esiintyy myös EEA-perheenjäsenien viisumiprosesseissa. Lumeavioliittoepäilyt ovat kuitenkin hyvin harvinaisia Suomen Lontoon-suurlähetystössä. (Romero, haastattelu 17.5.2016.) Perheenjäsenen viisumipäätös voidaan evätä ainoastaan rajoitetuista syistä. Käytännössä tällä tarkoitetaan sitä, että hakijasta aiheutuu todellinen välitön sekä riittävän vakava vaara yleiselle järjestykselle, kansanterveydelle tai kansainvälisille suhteille. Muita tilanteita epäämiseksi ovat petos tai vilpillinen teko, esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa hakija on syyllistynyt lumeavioliittoon. (Ulkoministeriö 2015, viitattu 27.7.2016)

Lumeavioliittoepäilyjä ei katsota kuitenkaan ongelmaksi Suomen Lontoon-suurlähetystöllä. Lontoossa epäiltyjä EEA-perheenjäsenien lumeavioliitto tapauksia ei ole tähän mennessä ollut yhtään.

Tiedossa on kuitenkin se, että muualla maailmassa EEA-perheenjäsenten lumeavioliittoepäilyt ovat yleisempiä ja aiheuttavat edustustoille paljon työtä. (Romero, haastattelu 17.5.2016.)

6.5 Viisumishoppaus

Pääsääntöisesti Schengen-viisumia anotaan sen valtion konsulaatista, johon vierailu kohdistuu. Jos matka kohdistuu useampaan kuin yhteen Schengen-valtioon, tulee viisumia anoa siitä valtiosta, jossa aiotaan viettää eniten aikaa tai johon matkan tarkoitus ensisijaisesti kohdistuu. Jos vierailu on kussakin valtiossa yhtä pitkä tai pääasiallista kohdetta ei pystytä määrittelemään, viisumia haetaan sen valtion konsulaatista, johon aiotaan matkustaa ensin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 5.1 §.)

Viisumishoppaukseksi kutsutaan tilannetta, jossa kielteisen viisumipäätöksen takia viisumia haetaan toisen maan edustustosta (European commission 2015, viitattu 27.7.2016.) Viisumishoppaukseksi kutsutaan käytännössä myös tilanteita, joissa henkilö hakee viisumia toisen maan edustustosta väärin dokumentein, vaikka matkan on tarkoitus kohdistua johonkin toiseen Schengen-valtioon. Omaan kokemukseeni perustuen syitä viisumishoppaukselle voivat olla kielteinen viisumipäätös toisen Schengen-valtion edustustosta tai toisen jäsenvaltion edustuston pitkät odotusajat. Viisumishoppausta lisää yleisesti myös asiakkaan tietämättömyys matkan tarkasta ajankohdasta ja kohteesta. Normaalissa viisumikäsittelyprosessia viisumishoppaus voi olla peruste kielteiselle viisumipäätökselle. Viisumishoppauksen yleisyyteen vaikuttaa myös konsulaattien jonotus- sekä käsittelyajat. Syksyllä 2015 käyttöön otettu VIS-tietojärjestelmä auttaa konsulaatteja tunnistamaan mahdolliset viisumishoppaajat sekä toimimaan viisumishoppauksen ehkäisemiseksi. (Romero A., sähköpostiviesti 30.9.2016.)

Ann-Mari Romeron mukaan EEA-perheenjäsenten viisumishoppaukseen ei voida puuttua samoin kuin normaalissa viisumikäsittelyssä. Silloin, kun henkilö kuuluu vapaan liikkuvuuden piiriin ei voida epäillä matkankohdetta tai evätä viisumia epäilysten perusteella. Näissä tilanteissa virkailija voi kuitenkin harkita myönnettäväksi viisumi vain yhtä vai useampaa matkaa varten. Romeron mukaan EEA-perheenjäsenten viisumikäytännössä kuitenkin ilmenee väärinkäyttöä juuri viisumishoppauksen muodossa. (Romero, haastattelu 17.5.2016.)

6.6 Britanniassa myönnettävä EEA- perheenjäsenen oleskelulupa

Olen aikaisemmin alaluvussa 4.3 kertonut EEA-perheenjäsenille myönnettävistä oleskelulupakorteista. Britannia voi myöntää EEA- perheenjäsenelle oleskelulupakortin silloin, kun puoliso on kohtain jostain EU tai ETA-maasta tai Sveitsistä ja hän on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen muuttaessaan Britanniaan. (Gov.uk 2016a, viitattu 23.8.2016.)

Silloin kun henkilölle on myönnetty ”Residence Card of a Family Member of an EEA National” hän ei tarvitse viisumia matkustaessaan Britanniasta Schengen-alueelle edellyttäen että, matka kestää enintään 90 päivää 180 päivän aikana ja hän seuraa tai matkustaa yhdessä perheenjäsenensä kanssa. Mikäli henkilöllä on kuitenkin jokin toinen Britannian myöntämä oleskeluun oikeuttava lupa, joutuu hän hakemaan itselleen EEA-perheenjäsenen viisumia. (Suomen suurlähetystö, Lontoo 2016b, viitattu 23.8.2016.) Tällöin pysyvän Britannian oleskeluvan haltija joutuu eriarvoiseen asemaan, koska joutuu anomaan viisumia itselleen, vaikka hän olisikin EEA-perheenjäsen (Aho, sähköpostiviesti 28.9.2016). Kuten olen aikaisemmin alaluvussa 4.3 maininnut Britannian myöntämiä oleskelulupakortteja ei voida myöskään pitää täysin samassa asemassa Schengen-jäsenvaltiossa myönnettyjen oleskelulupakorttien kanssa.

Vaikka henkilölle myönnettävän vapaaseen liikkuvuuteen oikeuttavan oleskeluvan myöntäminen tulisi helpottaa konsulaattien työtä, on se myös mutkistanut käsittelyitä ja aiheuttanut ongelmatilanteita. Suomen Lontoon-suurlähetystöltä sanotaan, että he ovat kohdanneet tilanteita, joissa henkilö tulee anomaan EEA-perheenjäsenen viisumia, vaikka hänellä on jo Britannian myöntämä EEA-perheenjäsenen lupa, joka oikeuttaa viisumivapaaseen liikkuvuuteen Schengen-alueella silloin, kun henkilö seuraa tai matkustaa yhdessä perheenjäsenensä kanssa. (Aho, 2016, haastattelu 19.05.2016.) Ann-Mari Romeron mukaan käytännönongelmaksi näissä tilanteissa muodostuu silloin se, kuinka anomus tulisi käsitellä. Romeron mukaan tällä hetkellä näissä tilanteissa he eivät voi estää asiakasta anomasta viisumia varmuuden vuoksi, vaikka hänellä olisikin jo vapaaseen liikkuvuuteen oikeuttava Britannian oleskelulupa. Tilanteet, joissa asiakas haluaa anoa EEA-perheenjäsenen viisumia ainoastaan varmuuden vuoksi herättää usein epäilyn siitä, aikooko henkilö matkustaa yksin ilman EU-puolisoaan tai perheenjäsentään. Lisäksi voidaan epäillä, onko matkan kohde todella Suomi. Jos asiakas ei seuraa perheenjäsentään, asiakas ei enää kuulu vapaan liikkuvuuden piiriin vaan hänen hakemuksensa tulisi käsitellä normaalia viisumiprosessia noudattaen. (Romero, haastattelu 17.5.2016.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni päätutkimuskysymyksenä oli selvittää, onko EEA- perheenjäseniä koskevassa viisumikäytännössä ilmennyt ongelmia. Käytin tutkimukseni aineistona keväällä 2016 Suomen Lontoon- sekä Ruotsin Lontoon- suurlähetystöissä tehtyjä haastatteluja. Haastatteluissa selvisi, että konsulaatin työntekijät kokivat EEA-perheenjäseniä koskevan viisumikäsittelyn käytännön tasolla selväksi prosessiksi. Haastateltavien mielestä helpotettu viisumin myöntöprosessi on helppo ja yksinkertainen seurata, jos mitään normaalista poikkeavaa ei ilmene. Suomen suurlähetystön työntekijät kuitenkin kokivat, että EEA-perheenjäsenien viisumikäsittely oli tästä huolimatta yksi eniten työtä ja selvittelyä vaativa prosessi heidän työssään. Tutkimuksen näkökulman laajentamiseksi haastattelin konsulaatin henkilökuntaa myös Ruotsin Lontoon-suurlähetystöllä. Haastattelujen perusteella ongelmia ei koettu samalla tavalla Ruotsin ja Suomen lähetystöissä. Tutkimustulosten pääpaino onkin Suomen lähetystössä tekemiäni haastatteluiden aineistossa. Viidennessä pääluvussa olen raportoinut haastatteluiden tulokset.

Toinen opinnäytetyöni päätutkimuskysymyksistä oli selvittää mistä ongelmat johtuvat. Haastatteluista analysoimalla nousi esille viisi ongelmatilannetta, jotka olivat:

1. Tulkintaerot
2. Perheenjäsenen määritelmä
3. Lumeavioliittoepäily
4. Viisumishoppaus
5. Britanniassa myönnettävä EEA-perheenjäsenen oleskelulupa

Suurimmat haasteet haastattelujen perusteella johtuivat tulkintaongelmista eri maiden lähetystöjen välillä. Tällaisia ongelmia aiheuttivat esimerkiksi EU-asetusten erilainen tulkinta ja erilaiset käytännöt. Käytäntöerot liittyivät yleensä siihen, millaisia dokumentteja lähetystöt edellyttävät asiakkailtaan. Tulkintaeroissa oli yleensä kyse maiden välisistä ristiriidoista liittyen siihen, kuinka lakia tulkitaan. Muita ongelmatilanteita aiheuttivat lumeavioliittoepäilyt, viisumishoppaus sekä EEA-perheenjäsenten oleskelulupakortit.

Lumeavioliittoepäilyjä ei ollut ilmennyt Suomen Lontoon-suurlähetystössä yhtään, mutta haastatteluissa selvisi, että näitä tapauksia on ollut muualla Suomen lähetystöissä. Lumeavioliittoepäilyt kohdistuvat yleisemmin Euroopan ulkopuolisiin valtioihin.

Viisumishoppaus koettiin jatkuvana ja yleisenä ilmiönä, johon on vaikea puuttua silloin, kun kyse on EEA-perheenjäsenestä ja hänen oikeudestaan vapaaseen liikkuvuuteen. Viisumishoppaus on EEA-perheenjäsenille helpompaa, koska heitä ei vaadita todistamaan lentolippuja tai hotellivarausta matkan kohteessa. Ongelmaksi se koettiin siksi, että henkilö rikkoo näissä tilanteissa Schengen-säännöstöä. Pahimmassa tapauksessa sääntöjen rikkominen voi estää asiakasta pääsemästä siihen maahan, johon hän on matkustamassa. Omakohtaisen kokemuksen perusteella viisumishoppausta ilmeni yllättävän paljon. Syy siihen miksi viisumia lähdetään anomaan jonkun toisen maan lähetystöstä kuin mihin matka oikeasti kohdistuu, on oman kokemuksen mukaan esimerkiksi pitkät jonotusajat. Perinteisinä matkakohteina tunnetut maat kuten Espanja ja Italia saattavat olla todella ruuhkaisia ennen kesälomakautta ja nopeimmaksi keinoksi koetaan viisumin anominen jostain muualta.

Haastatteluissa nousi esille myös EEA-perheenjäsenille myönnettävä oleskelupa, jonka avulla perheenjäsen voi matkustaa ilman viisumia. Britannian myöntämän EEA-perheenjäsenen oleskeluluvan ei kuitenkaan katsota olevan täysin samassa asemassa kuin Schengen-maassa myönnetty EEA-perheenjäsenen oleskelulupa. Ongelmatilanteita oli aiheutunut silloin, kun asiakkaat tästä huolimatta halusivat anoa itselleen viisumia. Näissä tilanteissa nousi esille myös kysymys siitä, aikooko asiakas matkustaa tai seurata perheenjäsentään, joka on EU:n, ETA-maan tai Sveitsin kansalainen. Myös erilaiset Britannian myöntämät oleskelulupakortit ja kysymys siitä, mihin luvan haltija on oikeutettu, nousi esille tutkimuksessa. Silloin kun hakijalle on myönnetty ”Residence Card of a Family Member of an EEA National” oleskelupa hän voi matkustaa Schengen-alueella ilman viisumia. Jonkin muunlaisen Britannian pysyvän oleskeluluvan haltija joutuu kuitenkin anomaan viisumia EEA-perheenjäsenen statuksesta huolimatta. Tämä voi asettaa oleskeluvan haltijat eriarvoiseen asemaan.

Ongelmallisia tilanteita pyrittiin ratkomaan tutkimushenkilöiden mukaan ensisijaisesti työyhteisön ja esimiehen avustuksella sekä asemamaassa järjestettävissä Schengen-kokouksissa saadun tietopohjan avulla. Ongelmatilanteita pyrittiin aukaisemaan myös perehtymällä aikaisempiin tapauksiin, ohjeisiin, lainsäädäntöön sekä ennakkotapauksiin. Viimekädessä apua asioiden käsittelyyn sai ulkoministeriön lakimieheltä. Myös oman kokemuksen mukaan apu oli aina ensiluokkaista eikä sen tärkeyttä voi vähätellä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia EEA-perheenjäseniä koskevaa viisumikäsitteilyprosessia ja selvittää aiheuttaako käsittely joiltain osilta ongelmatilanteita. Jotta aihe avautuisi paremmin kaikille lukijoille, olen esitellyt työssäni myös normaalien Schengen–viisumeiden käsittelyprosessin. Työläni ei ollut toimeksiantajaa vaan idea työni aiheesta syntyi tehdessäni harjoittelua Suomen Lontoon-suurlähetystöllä. Haastattelin tutkimukseeni suurlähetystön konsulaatin työntekijöitä. Lähetystön merkitys sekä omakohtainen kokemus ovat olleet suuressa osassa työni kirjoitusprosessia. Idea lähteä tekemään tutkimusta tästä aiheesta lähti käytännön työkokemuksesta. Koin, että EEA-perheenjäseniä koskeva viisumiprosessi koettiin ajoittain ongelmalliseksi ja päätin ryhtyä tutkimaan tilanteita, joissa ongelmia mahdollisesti ilmeni. Mielestäni tutkimukseni on tärkeä, koska ongelmien kartoittamisen myötä niihin on helpompi puuttua. Tietääkseni samanlaista tutkimusta ei ole myöskään aikaisemmin tehty.

Tutkimuskysymykset olivat minulle alusta asti selvillä. Vastauksien saamiseksi haastattelin tutkimustani varten sekä Suomen Lontoon- että Ruotsin Lontoon-suurlähetystön konsulaatin henkilökuntaa. Tutkimuksesta kävi hyvin nopeasti ilmi, että ongelmat johtuivat suurimmaksi osin eriävistä tulkinnoista. Mahdollisesti Britannian EU- ero tulee vaikuttamaan työni ja tutkimukseeni aiheeseen ja on kiinnostavaa nähdä kuinka EEA-perheenjäsenen statukselle käy Britanniassa eron myötä.

Aloitin tutkimukseni vuoden 2016 helmikuun alussa. Helmikuun aikana työstin tutkimuskysymyksiä sekä etsin teoriapohjaa varten luotettavia lähteitä. Tärkeimpinä lähteinäni olen työssäni käyttänyt Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta yhteisön viisumisäännösten laatimisesta sekä viisumisäännöstöä. Lisäksi tärkeä lähde oli Euroopan komission internetsivut. Aiheesta ei juurikaan ole kirjallisuutta ja se hankaloitti hieman luotettavien ja vartenotettavien lähteiden etsintää. Helmikuussa kirjoitin alustavan sisällysluettelon, joka oli isona apuna kirjoitusprosessin aikana.

Maaliskuussa kirjoitin työni teoriaosuuden. Tarkoitukseni oli saada teoriaosuus valmiiksi sekä ohjauseminaari pidettyä maaliskuun loppuun mennessä. Teoriaosuutta oli mielenkiintoista kirjoittaa ja työkokemuksen kautta saatu tietopohja aiheesta auttoi paljon prosessin etenemistä.

Toukokuussa tein haastattelut lähetystöillä. Olin positiivisesti yllättynyt, kun sain tilaisuuden haastatella konsulaatin työntekijöitä myös Ruotsin Lontoon-suurlähetystöllä. Haastatteluiden tekoon kului noin kuukausi johtuen aikatauluongelmista ja siitä, että työskentelin samaan aikaan tiiviisti. Haastatteluiden jälkeen litteroin nauhoittamani aineiston tutkimuksen analysoinnin helpottamiseksi. Litterointi vei minulta myös yllättävän kauan aikaa, mutta sain aineiston valmiiksi kesäkuun alkuun mennessä. Haastattelukysymykset löytyvät työni liitteistä.

Tutkimusosion kirjoittamiseen sekä tutkimusaineiston analysointiin käytin aikaa elokuun loppuun saakka. Haastatteluiden pohjalta halusin löytää olennaisimmat ongelmatilanteet, joita mahdollisesti prosessin aikana voisi ilmetä. Tutkimusosiossa olen myös pyrkinyt avaamaan jokaista löytämäni mahdollista ongelmatilannetta erikseen. Tavoitteenani oli myös selvittää lukijalle, mitä kyseisillä ongelmatilanteilla tarkoitetaan ja missä tilanteissa niitä ilmenee.

Tutkimuksen tulokset vastasivat ennakko-oletuksiani siitä, mitä mahdolliset ongelmalliset tilanteet voisivat olla. Tutkimuksesta myös selvisi, että kaikki ongelmatilanteet johtuivat joiltain osin tulkinallista erimielisyyksistä. Tällaisia tulkintaongelmia ilmeni esimerkiksi eri maiden lähetystöjen välillä.

Tutkimukseni eteni lähes suunnitellussa aikataulussa. Olin suunnitellut työni olevan valmis jo syyskuuhun 2016 mennessä, mutta töistä johtuen jouduin kesän aikana pitämään taukoa kirjoitusprosessissa. Olen kuitenkin tyytyväinen siihen, kuinka kirjoitusprosessini eteni, vaikka aikaa ei aina ole ollut tarpeeksi. Mielestäni kokonaisuudessaan kaikki sujui ilman isompia ongelmia ja haasteita.

Mielestäni jatkotutkimuksen voisi tehdä samasta aiheesta, mutta toisen lähetystön näkökulmasta. Oma tutkimukseni perustuu tutkimukseen, joka on tehty Suomen Lontoon-suurlähetystöllä. Mielestäni olisi mielenkiintoista lukea jatkotutkimusta, jossa näkökulmaa on laajennettu koskeväksi myös jotain toista Suomen lähetystä. Mielenkiintoista olisi myös vertailla tutkimustuloksia toisiinsa. Mahdollista olisi lähteä tutkimaan myös opinnäytetyöni kautta ilmenneitä ongelmakohtia sekä analysoida enemmän sitä, mistä ongelmat johtuvat ja etsiä niihin ratkaisuehdotuksia.

Nykyisin matkustaminen on yhä suosittumpaa ja osa ihmisten normaalia arkea. Matkustaminen ei ole enää varakkaiden ihmisten luksusta vaan mahdollista kaikille. Kulttuureihin tutustumista ja kielten opettelemista arvostetaan yhä enemmän ja hyvä kielitaito on perusedellytys esimerkiksi työssä. Ulkomaille lähteminen työn tai parisuhteen takia on yleistä. Tilastokeskuksen vuonna 2015

julkaiseman tutkimuksen mukaan vuonna 2014 Suomesta muihin EU-maihin muutti 10 110 ihmistä. Luku on suurempi kuin edeltävänä vuonna. (Tilastokeskus 201, viitattu 20.3.2016.) Samalla tavoin myös matkustaminen Suomeen tai Schengen-alueelle Euroopan talousalueen ulkopuolisista maista on nykyään yleistä. Suomessa myönnettyjen viisumien määrää kasvattavat esimerkiksi lap-pimat-kailun ja jouluturismin kasvava suosio. Tästä syystä koen myös, että tutkimukseni on sekä tärkeä että ajankohtainen.

Kirjoitusprosessi oli mielestäni kaiken kaikkiaan hyvin mielenkiintoinen ja antoisa. Aihe oli minusta tärkeä ja se oli hyvin kiinnittynyt työhöni lähetystössä. Tutkimustulos oli minulla vahvasti tiedossa, mutta haastatteluiden kautta selvisi myös uusia näkökulmia, joita en ollut osannut aikaisemmin ajatella. Olen tyytyväinen työni lopputulokseen sekä siihen, että pysyin aikataulussa niinkin täsmäl-lisesti. Kaiken kaikkiaan minulle jäi hyvin positiivinen kuva kirjoitusprosessista ja sen etenemisestä.

LÄHTEET

Aho M. 2016. Opinnäytetyö. Konsulaattivirkailija, Suomen Lontoon-suurlähetystö. Sähköpostiviesti 28.9.2016.

Aho M. 2016. Konsulaattivirkailija, Suomen Lontoon-suurlähetystö. Haastattelu 19.05.2016. Tekijän hallussa.

Council of European union 2015. Schengen your gateway to free movement in Europe. Viitattu 10.3.2016, <http://bookshop.europa.eu/en/schengen-pbQC0114838/>.

Eur-lex 2010. Maastrichtin sopimus Euroopan unionista. Viitattu 22.3.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3Axy0026>.

Eur-lex 2009. Schengen alue ja yhteistyö. Viitattu 6.3.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3A133020>.

Eur-lex 2014. Viisumisäännöstö. Viitattu 19.3.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3Ajl0028>.

European commission 2015. Europe without borders. Viitattu 10.3.2016, <http://bookshop.europa.eu/en/europe-without-borders-pbDR0215167/>.

European commission 2014. VIS visa information system. Viitattu 10.3.2016, <http://bookshop.europa.eu/en/vis-visa-information-system-pbEL0214894/>.

European commission 2016a. Where and how to apply. Viitattu 6.3.2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-policy/how_to_apply/index_en.htm.

European commission 2016b. Who must apply Schengen visa. Viitattu 6.3.2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-policy/apply_for_a visa/index_en.htm.

Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999.

Euroopan komissio, 2011. Euroopan kansalaisuus täydentää oman maan kansalaisuutta. Viitattu 3.3.2016, http://ec.europa.eu/finland/news/press/101/10784_fi.htm.

Euroopan parlamentti 2016. Henkilöiden vapaa liikkuvuus. Viitattu 3.3.2016, http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/fi/displayFtu.html?ftuld=FTU_2.1.3.html.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus toisen sukupolven Schengen tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä 1987/2006.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus viisumitietojärjestelmästä ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta 767/2008.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisön viisumisäännösten laatimisesta 810/2009.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi Euroopan unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella 2003/38/EY.

Eurooppa tiedotus 2016. Perustietoa EU:sta. Viitattu 22.3.2016, <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentId=282735&nodeId=37764&contentlan=1&culture=fi-FI#status-schengen>.

Euroopan unionin virallinen lehti 2012. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimuksen konsoli-soitu toisinto. Viitattu 23.9.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoitu tosinto 2012/C 326/01.

European Union 2016. Visa information system (VIS). Viitattu 29.9.2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/vis_factsheet/visa_information_system_factsheet_disclaimer_ec_lr_en.pdf.

Gov.uk 2016a. Apply for EEA family permit. Viitattu 5.4.2016, <https://www.gov.uk/family-permit/overview>.

Gov.uk 2016b. EU Referendum (Archived). Viitattu 28.9.2016, <https://www.gov.uk/government/topical-events/eu-referendum>.

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta HE 54/2015 vp.

Järvenpää E. 2006. Laadullinen tutkimus. Viitattu 14.5.2016, <http://www.cs.tut.fi/~ihetem/k2007/materiaali/luento4.pdf>.

Kukkonen R, 2016. Konsuli, Suomen Lontoon-suurlähetystö. Haastattelu 27.05.2016. Tekijän hallussa.

Kuosma T. 2004. Uusi ulkomaalaislaki. Helsinki:Lainvoima.

Maahanmuuttovirasto 2013. Lumeavioliitot ovat todellisuutta EU-maissa. Viitattu 27.07.2016, http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/lumeavioliitot_ovat_arkitodellisuutta_eu-maissa_35094?language=fi.

Maahanmuuttovirasto 2016. Matkustaminen kun sinulla on oleskelulupa Suomeen. Viitattu 21.9.2016, http://www.migri.fi/opiskelu_suomessa/matkustaminen_kun_sinulla_on_oleskelulupa.

Ojainmaa J, 2016. Konsulaattivirkailija, Suomen Lontoon-suurlähetystö. Haastattelu 27.05.2016. Tekijän hallussa.

Ojanen T. 2010. EU-oikeuden perusteita. Helsinki: Edita.

Rahm B, 2016. Viisumivastaava, Ruotsin Lontoon-suurlähetystö. Haastattelu 16.05.2016. Tekijän hallussa.

Raitio J. 2010. Eurooppaoikeus ja sisämarkkinat. Helsinki:Talentum.

Raitio J. 2016 Euroopan unionin oikeus. Viitattu 28.9.2016, [http://verkkokirjahyly.talenti.fi/teos/CAXBBXAUHGH#kohta:6\(\(20\)Sis\(\(e4\)markkinoiden\(\(20\)muut\(\(20\)perusvapaudet\(\(20\):6.1\(\(20\)Henkil\(\(f6\)iden\(\(20\)vapaa\(\(20\)liikkuvuus\(\(20\):6.1.2\(\(20\)Schengenin\(\(20\)ja\(\(20\)Pr\(\(fc\)min\(\(20\)sopimukset\(\(20\).](http://verkkokirjahyly.talenti.fi/teos/CAXBBXAUHGH#kohta:6((20)Sis((e4)markkinoiden((20)muut((20)perusvapaudet((20):6.1((20)Henkil((f6)iden((20)vapaa((20)liikkuvuus((20):6.1.2((20)Schengenin((20)ja((20)Pr((fc)min((20)sopimukset((20).)

Romero A, 2016. Konsulaattivirkailija, Suomen Lontoon-suurlähetystö. Haastattelu 18.05.2016. Tekijän hallussa.

Romero A, 2016. Sonjan opinnäytetyö. Konsulaattivirkailija, Suomen Lontoon-suurlähetystö. Sähköpostiviesti 30.9.2016.

Schengen visa info 2015. Schengen Visa Information. Viitattu 6.3.2016, <http://www.schengen-visainfo.com>.

Sinun Eurooppasi 2016. Perheen jäsenten matkustusasiakirjat (muut kuin EU-kansalaiset). Viitattu 5.4.2016, http://europa.eu/youreurope/citizens/travel/entry-exit/non-eu-family/index_fi.htm.

Sisäasianministeriö & Ulkoministeriön Eurooppa –tiedostus 1989. Schengen sopimukset ja Suomi. Viitattu 20.3.2016, <http://www.eurooppa-tiedotus.fi/doc/fi/julkaisut/schengen.asp>.

Suomen Lontoon-suurlähetystö 2016a. Application for Schengen visa, <http://www.finemb.org.uk/public/download.aspx?ID=128213&GUID={B4236175-DCA0-4D9B-9541-6AB0B48FEDF5}>

Suomen Lontoon-suurlähetystö 2016b. Family members of EU, EEA and Swiss nationals. Viitattu 23.8.2016, http://www.finemb.org.uk/public/default.aspx?nodeid=37221&contentlan=2&culture=en-GB#.Family_members_of_EEA_nationals

Tilastokeskus 2015. Maahanmuuton voitto pieneni vuotta aiemmasta. Viitattu 20.3.2016, http://www.stat.fi/til/muutl/2014/muutl_2014_2015-05-29_tie_001_fi.html.

Tuomi J 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.

Ulkoasiainministeriö 2015a. Schengen-alueella liikkuminen. Viitattu 21.9.2016, <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49393&contentlan=1&culture=fi-F>.

Ulkoasiainministeriö 2015b. Viisumipäätös ja perusteet & perheenjäsenten viisumipäätökset. Sisäinen lähde. Viitattu 19.3.2016.

Ulkoasiainministeriö 2016. Viisumi Suomeen. Viitattu 20.9.2016, <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=49459&contentlan=1>.

Yle uutiset 2016. Schengen-rajojen sulkemisesta Suomelle jopa miljardin euron menetykset vuodessa. Viitattu 20.3.2016, http://yle.fi/uutiset/schengen-rajojen_sulkemisesta_suomelle_jopa_miljardin_euron_menetykset_vuodessa/8702042.

LIITTEET

TEEMAHAASTATELUN KYSYMYKSET KONSULAATIN VIRKAILIJOILLE LIITE1

TAUSTA

1. Kuinka kauan olet työskennellyt konsulipalveluvirkailijana suurlähetystöllä?
2. Oletko käsitellyt paljon EEA-perheenjäsenien viisumeita urasi aikana?

YLEISYYS

3. Kuinka yleisiä EEA- perheenjäsenet ovat asiakkaina?
 - Mistä tämä johtuu?
 - Onko konsulaatin sijainnilla merkitystä EEA- perheenjäsenten määrään asiakkaina?
 - Miksi?

KOKEMUKSET KÄSITELYYN LIITTYEN

4. Kuinka koet EEA- perheenjäseniä koskevan viisumikäsitteilyn?
 - Miksi?
5. Vaikeuttaako käsittely normaaleja toimiasi viisumiviranomaisena?
 - Jos vaikeuttaa, niin miten ja minkä takia?

MAHDOLLISET ONGELMAT

6. Onko EEA-perheenjäseniä koskevassa viisumikäsitteilyssä ilmennyt ongelmia?
 - Jos ongelmia on ilmennyt, millaisia?
 - Millaisissa tilanteissa ongelmia yleensä ilmenee?
 - Miksi ongelmia syntyy juuri näissä tilanteissa?
7. Luuletko, että muiden maiden konsulaatit kohtaavat samanlaisia tilanteita vai onko sillä merkitystä, minkä maan konsulaatissa työskentelee (UK:ssa)?
8. Luuletko, että Suomen konsuliyksiköt muualla maailmassa kohtaavat ongelmia?
 - Samanlaisia/ erilaisia kuin Lontoossa?
 - Jos erilaisia, niin miksi?

MAHDOLLISTEN ONGELMIEN RATKAISU

9. Kuinka mahdolliset ongelmat on pyritty ratkaisemaan

10. Koetko, että vaikeissa viisumikäsittelytilanteissa olet saanut apua EEA-perheenjäsenten viisumien käsittelyyn, joltain muulta taholta? Millaista?
- Miltä taholta?
 - Onko avusta ollut hyötyä asian selvittämisen kannalta?

TAUSTA

1. Kuinka kauan olet työskennellyt konsulina?
2. Oletko urasi aikana käsitellyt paljon EEA-perheenjäsenien viisumeita?
 - Koetko, että Lontoossa työskentely EEA-perheenjäsenien viisumien kanssa on yleisempää kuin muualla?
 - Jos on, niin miksi?

EEA-PERHEENJÄSENIEN VIISUMIKÄSITTELY

3. Koetko, että EEA-perheenjäsenille myönnettävien viisumeiden käsittely katsotaan ongelmalliseksi viisumiviranomaisten mielestä?
 - Jos on, niin miksi?
 - Mitä mieltä olet itse käsittelystä?
4. Onko sinulle tietoa, kuinka EEA- perheenjäsenien viisumikäsittely koetaan muiden maiden lähetystöissä Britanniassa?

MAHDOLLISET ONGELMATILANTEET

5. Käsitelläänkö Suomen Lontoon lähetystössä mielestäsi enemmän EEA-perheenjäseniä koskevia viisumeita kuin muualla?
6. Onko käsittelyssä mielestäsi ilmennyt ongelmia
 - Jos ongelmia on ilmennyt, millaisia?
 - Jos ongelmia on ilmennyt, niin miksi?
7. Mihin mahdolliset ongelmat liittyvät
8. Kohtaavatko Suomen konsuliyksiköt muissa maissa ongelmia EEA- perheenjäsenien

MAHDOLLISTEN ONGELMIEN RATKAISU

9. Kuinka ongelmiin yleensä lähdetään etsimään ratkaisua?

INTRODUCTION

1. How long have you been working at the Embassy of Sweden?
2. Could you tell more about your work?
3. Have you been handling the visas of EEA-family members a lot while you career at the Embassy?

FREQUENCY

4. Is it general to have customers who are EEA-family members at your consulate?
 - How general?
 - Please explain.
5. Do you think that is more common to have EEA- family members as a customer here in UK than in other non-Schengen countries?
 - Please explain.

POTENTIAL ISSUES

6. How you feel about Schengen visa regulation regarding to EEA-family members?
 - Do you feel that handling EEA-family member's visas is challenging?
 - Please explain.
7. Have you noticed any issues in EEA-family members visa treatment?
 - If you have, what kind of problems
 - What has been caused these problems?
8. Are you aware any issues that only your embassy is facing?
 - What kind of issues?
9. Do you think that your Swedish embassies/consulates located to other non-Schengen countries face different issues than you?
 - What kind of issues?
10. Have you faced any cases where these visa regulations has been mistreated?

THE RESOLUTIONS OF POTENTIAL ISSUES

11. How have you tried to sort out these issues at your embassy?
12. Have you got any support with these issues for example from Swedish government or from EU?

-Please explain.

Harmonised application form (*)

PDF Instruction

Reset

Application for Schengen Visa

This application form is free.

Instruction

- Please use lowercase letters. Use the 'Tab' key to move from one field to the next.
- The information you enter must be displayed entirely within the text field.
- When the form is filled in and ready to print, click the 'Print' button.
- Remember to sign the form.
- You can empty all fields by clicking the 'Reset' button.

Close

(x) Fields 1–3 shall be filled in accordance with the data in the travel document.

1 Surname (Family name) (x)				For official use only	
2 Surname at birth (Former family name(s)) (x)				Date of application:	
3 First name(s) (Given name(s)) (x)				Visa application number:	
4 Date of birth (day-month-year)		5 Place of birth		7 Current nationality Nationality at birth, if different:	
		6 Country of birth			
8 Sex ☐ Male ☐ Female		9 Marital status ☐ Single ☐ Married ☐ Separated ☐ Divorced ☐ Widow(er) ☐ Other (please specify)			
10 In the case of minors: Surname, first name, address (if different from applicant's) and nationality of parental authority/legal guardian					
11 National identity number, where applicable					
12 Type of travel document ☐ Ordinary passport ☐ Diplomatic passport ☐ Service passport ☐ Official passport ☐ Special passport ☐ Other travel document (please specify)					
13 Number of travel document		14 Date of issue		15 Valid until	
				16 Issued by	
17 Applicant's home address, e-mail address				Telephone number(s)	
<p>The fields marked with * shall not be filled in by family members of EU, EEA or CH citizens (spouse, child or dependent ascendant) while exercising their right to free movement. Family members of EU, EEA or CH citizens shall present documents to prove this relationship and fill in fields No 34 and 35.</p>				Valid until	
*18 Current occupation					
*20 Employer and employer's address and telephone number. For students, name and address of educational establishment.					
21 Main purpose(s) of the journey: ☐ Tourism ☐ Business ☐ Visiting family or friends ☐ Cultural ☐ Sports ☐ Official visit ☐ Medical reasons ☐ Study ☐ Transit ☐ Airport transit ☐ Other (Please specify)					

Name:

Other

File handled by:

Supporting documents:
 Travel document
 Means of subsistence
 Invitation
 Means of transport
 TMI
 Other:

Visa decision:
 Refused
 Issued:
 A
 C
 LTV

Valid

From

Until

Number of entries:
 1 2 Multiple

Number of days:

EC 109

(*) No logo is required for Norway, Iceland and Switzerland.

Next Page

22 Member State(s) of destination	23 Member State of first entry	
24 Number of entries requested ☐ Single entry ☐ Two entries ☐ Multiple entries	25 Duration of the intended stay or transit Indicate number of days	

The fields marked with * shall not be filled in by family members of EU, EEA or CH citizens (spouse, child or dependent ascendant) while exercising their right to free movement. Family members of EU, EEA or CH citizens shall present documents to prove this relationship and fill in fields No 34 and 35.

(x) Fields 1–3 shall be filled in accordance with the data in the travel document.

26 Schengen visas issued during the past three years ☐ No ☐ Yes. Date(s) of validity from _____ to _____	
27 Fingerprints collected previously for the purpose of applying for a Schengen visa ☐ No ☐ Yes _____ Date, if known	
28 Entry permit for the final country of destination, where applicable The fields marked with * shall not be filled in by family members of EU, EEA or CH citizens (spouse, child or dependent ascendant) while exercising their right to free movement. Family members of EU, EEA or CH citizens shall present documents to prove this relationship and fill in fields No 34 and 35. _____ until _____ _____ date of departure from the Schengen area	
*31 Surname and first name of the inviting person(s) in the Member State(s). If not applicable, name of hotel(s) or temporary accommodation(s) in the Member State(s) The fields marked with * shall not be filled in by family members of EU, EEA or CH citizens (spouse, child or dependent ascendant) while exercising their right to free movement. Family members of EU, EEA or CH citizens shall present documents to prove this relationship and fill in fields No 34 and 35. _____ telefax	
*32 Name and address of inviting company/organisation	Telephone and telefax of company/organisation
Surname, first name, address, telephone, telefax and e-mail address of contact person in company/organisation The fields marked with * shall not be filled in by family members of EU, EEA or CH citizens (spouse, child or dependent ascendant) while exercising their right to free movement. Family members of EU, EEA or CH citizens shall present documents to prove this relationship and fill in fields No 34 and 35.	
*33 Cost of travelling and living during the applicant's stay is covered ☐ by the applicant himself/herself Means of support ☐ Cash ☐ Traveller's cheques ☐ Credit card ☐ Prepaid accommodation ☐ Prepaid transport ☐ Other (please specify) ☐ by a sponsor (host, company, organisation), please specify _____ ☐ referred to in field 31 or 32 _____ ☐ other (please specify) Means of support ☐ Cash ☐ Accommodation provided ☐ All expenses covered during the stay ☐ Prepaid transport ☐ Other (please specify)	

Next Page

34 Personal data of the family member who is an EU, EEA or CH citizen		
Surname	First name(s)	
Date of birth	Nationality	Number of travel document or ID card
35 Family relationship with an EU, EEA or CH citizen		
☐ spouse ☐ child ☐ grandchild ☐ dependent ascendant		
36 Place and date		37 Signature (for minors, signature of parental authority/legal guardian)

I am aware that the visa fee is not refunded if the visa is refused.

Applicable in case a multiple-entry visa is applied for (cf. field No. 24):

I am aware of the need to have an adequate travel medical insurance for my first stay and subsequent visits to the territory of Member States.

I am aware of and consent to the following: the collection of the data required by this application form and the taking of my photograph and, if applicable, the taking of fingerprints, are mandatory for the examination of the visa application; and any personal data concerning me which appear on the visa application form, as well as my fingerprints and my photograph will be supplied to the relevant authorities of the Member States and processed by those authorities, for the purposes of a decision on my visa application.

Such data as well as data concerning the decision taken on my application or a decision whether to annual, revoke or extend a visa issued will be entered into, and stored in the Visa Information System (VIS) ⁽¹⁾ for a maximum period of five years, during which it will be accessible to the visa authorities and the authorities competent for carrying out checks on visas at external borders and within the Member States, immigration and asylum authorities in the Member States for the purposes of verifying whether the conditions for the legal entry into, stay and residence on the territory of the Member States are fulfilled, of identifying persons who do not or who no longer fulfil these conditions, of examining an asylum application and of determining responsibility for such examination. Under certain conditions the data will be also available to designated authorities of the Member States and to Europol for the purpose of the prevention, detection and investigation of terrorist offences and of other serious criminal offences. The authority of the Member State responsible for processing the data is Ministry for Foreign Affairs of Finland, PO Box 176, 00023 Government, Finland, e-mail: visas.passports@fmmin.fi

I am aware that I have the right to obtain in any of the Member States notification of the data relating to me recorded in the VIS and of the Member State which transmitted the data, and to request that data relating to me which are inaccurate be corrected and that data relating to me processed unlawfully be deleted. At my express request, the authority examining my application will inform me of the manner in which I may exercise my right to check the personal data concerning me and have them corrected or deleted, including the related remedies according to the national law of the State concerned. The national supervisory authority of that Member State (Office of the Data Protection Ombudsman, PO Box 315, 00181 Helsinki, Finland, e-mail: tietosuojaja@om.fi) will hear claims concerning the protection of personal data.

I declare that to the best of my knowledge all particulars supplied by me are correct and complete. I am aware that any false statements will lead to my application being rejected or to the annulment of a visa already granted any may also render me liable to prosecution under the law of the Member State which deals with the application.

I undertake to leave the territory of the Member States before the expiry of the visa, if granted. I have been informed that possession of a visa is only one of the prerequisites for entry into the European territory of the Member States. The mere fact that a visa has been granted to me does not mean that I will be entitled to compensation if I fail to comply with the relevant provisions of Article 5(1) of Regulation (EC) No. 562/2006 (Schengen Borders Code) and I am therefore refused entry. The prerequisites for entry will be checked again on entry into the European territory of the Member States.

Place and date	Signature (for minors, signature of parental authority/legal guardian)
----------------	--

⁽¹⁾ In so far as the VIS is operational

Print

First Page

(Suomen Lontoon-suurlähetystö 2016a, viitattu 18.10.2016.)